

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru: 7506R029

Název bakalářské práce:

VÝVOJ NATALITY V KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY
DEVELOPMENT OF NATALITY IN REGIONS OF CZECH
REPUBLIC

Autor:

Jana Janoušková
Rakovnická 358/37
405 01 Děčín

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
51	0	15	20	8	1 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:

Jana Janoušková

Adresa:

Rakovnická 358/37, 405 01 Děčín 3

Studijní program:

Speciální pedagogika

Studijní obor:

Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru:

7506R029

Název práce:

VÝVOJ NATALITY V KRAJÍCH ČESKÉ
REPUBLIKY

Název práce v angličtině:

DEVELOPMENT OF NATALITY IN REGIONS
OF CZECH REPUBLIK

Vedoucí práce:

doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.

Termín odevzdání práce:

30. 04. 2007

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

vedoucí bakalářské práce

děkan FP TUL

vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Jana Janoušková

Datum: 28. 01. 2006

Podpis studenta:

Cíl práce:

Srovnat vývoj porodnosti a plodnosti v jednotlivých krajích ČR.

Základní literatura:

KALIBOVÁ, K., PAVLÍK, Z., VODÁKOVÁ, A. *Demografie (nejen) pro demografy*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. ISBN 80-901424-2-7.

KALIBOVÁ, K. *Úvod do demografi*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-022-9.

KUČERA, M., PETRÍK, J. *Demografická příručka*, 1. vyd. Praha: Federální statistický úřad, 1982.

SCHOLZOVÁ, L. *Základy demografie*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1996. ISBN 80-7040-194-X.

SRB, V. *Úvod do demografie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1965.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30.dubna 2007

Podpis:

Poděkování

Děkuji tímto panu doc. Ing. Jiřímu Vackovi CSc. za jeho cenné rady, připomínky a odbornou pomoc, kterou mi poskytl při vypracování mé bakalářské práce.

V Liberci, dne 30. dubna 2007

Název bakalářské práce: Vývoj natality v krajích České republiky
Název bakalářské práce: Development of natality in regions of Czech Republic
Jméno a příjmení autora: Jana Janoušková
Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2006/2007
Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Jiří Vacek, CSc.

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala problematikou porodnosti a plodnosti v České republice a vycházela z vývoje jejích ukazatelů za několik posledních let. Jejím cílem bylo popsat a zhodnotit vývoj plodnosti a porodnosti v jednotlivých krajích České republiky a najít možné příčiny rozdílných hodnot jejích ukazatelů. Cíle bylo dosaženo. Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů objasňovala pojmy, hodnocení a politiku v oblasti porodnosti. Praktická část popisovala a hodnotila vývoj ukazatelů porodnosti a plodnosti jednak za celou Českou republiku a jednak za jednotlivé kraje a hledala možné příčiny diferenciace těchto ukazatelů. Výsledky ukazovaly, že roste průměrný věk matek, klesá úhrnná plodnost, hrubá míra reprodukce i hrubá míra porodnosti a roste podíl dětí narozených mimo manželství. Mezi jednotlivými kraji byly však rozdíly, které způsobily určité příčiny. Výsledky vyústily v konkrétní navrhovaná opatření v oblasti pronatalitní politiky.

Klíčová slova: porodnost, plodnost, kraje ČR, zhodnocení, vývoj, ukazatelé, příčiny, populační, průměrný věk, reprodukce, manželství

Summary:

My work inquired into problems of natality and fertility in Czech Republic and went out from development of indexes in last years. The objective was to describe and to evaluate development of fertility and natality in regions of Czech Republic and to find causes of divergences of rates of its indexes. The objective was reached. The work was constituted from two main parts. It got of theoretic part, which explained conceptions, appreciation and politics of natality through of process and presentation of scientific sources. The practical part described and appreciated development of indexes of natality and fertility in whole Czech Republic and in regions of Czech Republic and it searched causes of differentiation these indexes. Resultes shaw, that the average age grow, the total fertility, gross value reproduce and gross value natality sink and share of children born in marriage sink. There are differences between regions, which have own causes. These resultes led in concrete suggested action in sphere of politics of natality.

Keywords: natality, fertility, regions of Czech Republic, appreciaton, development, indexes, causes, population, politics, differentiation, average age, reproduce, marriage

Struktura práce:

1	Úvod	1
2	Teoretické zpracování problému	2
2.1	Porod a narozené děti	2
2.2	Porodnost	3
2.3	Plodnost	4
2.4	Populační klima	9
2.5	Populační politika	10
2.6	Natalitní politika	13
2.7	Natalitní politika ČR	15
3	Praktická část	18
3.1	Cíl praktické části	18
3.2	Vývoj porodnosti do 90. let 20. století	18
3.3	Porodnost v 90. letech 20. století	19
3.4	Vývoj porodnosti na počátku 21. století	22
3.5	Vývoj porodnosti a plodnosti v jednotlivých krajích ČR	23
3.5.1	Vývoj úhrnné plodnosti	23
3.5.2	Vývoj hrubé míry porodnosti	24
3.5.3	Vývoj podílu dětí narozených v manželství	25
3.5.4	Vývoj průměrného věku matek prvního dítěte	26
3.5.5	Vývoj hrubé míry reprodukce	27
3.6	Příčiny rozdílného průměrného věku prvorodiček	28
3.6.1	Vliv vzdělanostní struktury jednotlivých krajů na průměrný věk matek prvního dítěte	28
3.6.2	Závěr	30
3.7	Příčiny rozdílného podílu dětí narozených v manželství	30
	Vliv podílu věřících obyvatel v jednotlivých krajích na podíl dětí narozených	30
3.7.1	v manželství	
3.7.2	Závěr	32
3.8	Příčiny rozdílné úhrnné plodnosti	32
3.8.1	Vliv podílu věřících obyvatel jednotlivých krajů na úhrnné plodnosti	32
3.8.2	Vliv čistého peněžního příjmu na úhrnnou plodnost	35
3.8.3	Vliv vzdělanostní úrovně na úhrnnou plodnost	38
3.8.4	Závěr	40
3.9	Příčiny rozdílné hrubé míry porodnosti	41
3.9.1	Vliv hrubé míry sňatečnosti na hrubou míru porodnosti	41
3.9.2	Vliv průměrného věku obyvatel kraje na hrubou míru porodnosti	43
3.9.3	Závěr	45
4	Závěr	46
5	Navrhovaná doporučení	49
6	Seznam použitých informačních zdrojů	50
7.	Seznam příloh	51

1. Úvod

Bakalářská práce se snaží popsat vývoj porodnosti a plodnosti v krajích ČR a zjistit příčiny rozdílů mezi nimi. Téma bylo vybráno nejen proto, že je zajímavé, ale také proto, že je aktuální. V současné době totiž prochází ČR neobvyklým populačním vývojem, kdy celkový počet obyvatel díky nízké porodnosti klesá a to i přesto, že dochází ke zvyšování naděje dožití a k migračnímu přírůstku, který tento pokles zeslabuje.

Cílem práce je popsat vývoj porodnosti v jednotlivých krajích ČR a najít příčiny rozdílných hodnot jejích ukazatelů.

V teoretické části je čtenář uveden do teorie problematiky porodnosti a plodnosti, jsou vysvětleny hodnotící ukazatele, možnosti a nástroje populační a hlavně natalitní politiky a je stručně popsána natalitní politika v ČR.

V praktické části je pak popsán vývoj natality v celé ČR a následně v jednotlivých krajích. Poté jsou hledány příčiny rozdílných hodnot ukazatelů porodnosti a plodnosti mezi jednotlivými kraji. Konkrétně se jedná o tyto ukazatele: hrubá míra reprodukce, průměrný věk prvorodiček, podíl dětí narozených v manželství a úhrnná plodnost.

2. Teoretické zpracování problému

„**Proces rození** je vedle procesu úmrtnosti **základní složkou demografické reprodukce**. Předmětem zájmu se však stal mnohem později než proces úmrtnosti. Studium plodnosti začalo nabývat na významu od konce 19. století a v současné době má v demografii významné postavení. Po stabilizaci úmrtnosti související s ukončením demografické revoluce je populační vývoj územních celků či jednotlivých populací ovlivňován především úrovní porodnosti, která se považuje i za indikátor sociální rozvoje v širším slova smyslu.“ (Kalibová, 2002)

Porod a narozené děti

„**Porod** rozlišujeme na **jednočetný a vícečetný**. Odhaduje se, že na jeden porod dvojčat připadá **n** jednočetných porodů, na jeden porod trojčat **n^2** a na jeden porod čtyřčat **n^3** jednočetných porodů, přičemž **n** se podle světových statistik blíží 85.

Základním hlediskem dělení narození je **pohlaví** – jejich poměr se nazývá sekundární index maskulinity se stálou hodnotou kolem 105 narozených chlapců na 100 dívek.

Další dělení narozených dětí podle:

- **vitality** se narozené děti dělí na živě a mrtvě narozené,
- **rodinného stavu matky** v době porodu, pak na manželsky a nemanželsky narozené,
- **pořadí narození** a to buď celkem anebo v nynějším manželství
- **intervalu mezi narozením** jednotlivých dětí, tj. prvoporodní (od sňatku k narození prvního dítěte) a meziporodní (mezi dalšími porody)

Celkový interval, během něhož je pár fyziologicky plodný, se nazývá **reprodukčním věkem**, jež se u žen vymezuje 15 – 49 roky. Z metodických důvodů se stejně ohraničuje i u mužů.

Schopnost plodit děti se nazývá **plodivost** (fekundita). Neschopnost plození je pak neplodnost (sterilita). “ (Scholzová, 1996)

2.2 Porodnost

„**Porodnost** (natalitou) rozumíme počet narozených dětí ve vztahu k celé populaci.“(Scholzová, 1996)

„**Ukazatelé** porodnosti jsou:

- hrubá míra celkové porodnosti (dále již jen hmcp) =
$$\frac{N}{P} * 1\,000$$

N – počet všech narozených

P – střední stav obyvatelstva (k 1.7. nebo průměr začátku a konce roku)

hmcp je definovaná jako poměr počtu narozených dětí (živě a mrtvě) – **N** a středního stavu obyvatelstva - **P**, nejčastěji v ročním vymezení. Vyjadřuje se v promilích.

- hrubá míra porodnosti (dále již jen hmp) =
$$\frac{N^v}{P} * 1\,000$$

N^v – počet živě narozených

P – střední stav obyvatelstva

hmp je definovaná jako poměr počtu živě narozených dětí – **N^v** a středního stavu obyvatelstva - **P**, nejčastěji v ročním vymezení. Vyjadřuje se v promilích.

- hrubá míra mrtvorodosti (dále již jen hmm) =
$$\frac{N^d}{P} * 1\,000$$

N^d – počet mrtvě narozených

P – střední stav obyvatelstva

hmm je definovaná jako poměr počtu mrtvě narozených dětí – **N^d** a středního stavu obyvatelstva - **P**, nejčastěji v ročním vymezení. Vyjadřuje se v promilích.

- celková porodnost (dále již jen **N**) = **N^d** + **N^v**

Nedostatek: hodnoty jsou zkresleny věkovou strukturou obyvatelstva. Při interpretaci hodnot hrubých měr je třeba si uvědomit, že jsou více odrazem aktuální věkové struktury, respektive různých, přijatých opatření (např. zákonné úpravy, politiky,..) než skutečné úrovně plodnosti studovaných populací.“ (fse.ujep.cz, 2007)

2.3 Plodnost

„**Plodnost** (fertilita) je realizovaná, neboli efektivní plodivost, na rozdíl od fekundity jako potenciální plodnosti. Plodnost páru je závislá na jeho plodivosti a jeho reprodukčním chování. Plodnost je výsledný efekt plodivosti, vyjádřený počtem narozených dětí. Plodnost ženy má během jejího plodného období nestejnou intenzitu.

Míry plodnosti jsou obecně konstruovány tak, že počet živě narozených vztahujeme k ženám v reprodukčním věku.“(Kalibová, 2002)

„Ukazatelé plodnosti jsou:

- obecná míra plodnosti (dále již jen f) =
$$\frac{N^v}{P_{15-49}^z} * 1$$

N^v – počet živě narozených dětí

P_{15-49}^z - počet žen v reprodukčním věku (obvykle 15 – 49, možno však použít i jinak vymezený reprodukční věk žen, např. 15 – 44, 18 – 49)

- index plodnosti (dále již jen ip) =
$$\frac{P_{0-4}}{P_{15-49}^z}$$

P_{0-4} – počet dětí ve věku 0 – 4 let

P_{15-49}^z – počet žen v reprodukčním věku

I obecná míra plodnosti má svá omezení, neboť jednotlivé populace se mohou lišit koncentrací své plodnosti do rozdílných věkových úseků, což obecná míra plodnosti nepostihuje. Z toho důvodu používáme podrobnější ukazatele:

- míra plodnosti podle věku (dále již jen f_x) =
$$\frac{N^v_x}{P^z_x}$$

N^v_x - počet živě narozených ženám ve věku x let (nejsou-li data o počtech živě narozených, je možno použít počet všech narozených ženám ve věku x let)

P^z_x – střední stav žen ve věku x let (k 1. 7. nebo průměr počátku a konce roku)

- míry manželské plodnosti podle:

- věku (dále již jen f^m_x) =
$$\frac{N^m_x}{P^{z,v}_x} * 1\,000$$

N^m_x - počet manželsky narozených vdaným ženám ve věku x let (všichni narození nebo živě narození)

$P^{z,v}_x$ – střední stav vdaných žen ve věku x let“ (fse.ujep.cz, 2007)

„Při analýze plodnosti jsou zahrnuty buď všechny ženy a živě narozené děti, nebo lze studovat pouze manželskou plodnost. V případě manželské plodnosti jsou studovanými událostmi manželské porody a jejich nositeli manželské páry.

- délky trvání manželství - změny manželské plodnosti jsou obvykle studovány podle délky trvání manželství. Studium manželské plodnosti ve vyspělých zemích je možné na základě dat z evidence přirozené měny, ze sčítání nebo z výběrových šetření, v praxi jsme obvykle omezeni na první zdroje dat.

Ukazatelem intenzity manželské plodnosti podle doby uplynulé od sňatku je pravděpodobnost porodu dítěte při x -té době trvání manželství, za podmínky neexistence zániku manželství.

- pořadí narozených dětí – ukazatelem je procentní struktura narozených podle pořadí

- redukovaná míra manželské plodnosti

Vzhledem k tomu, že pro výpočet tohoto ukazatele běžná evidence neposkytuje potřebné údaje, používá se náhradní metoda, kdy počty narozených dětí v dané sňatkové kohortě jsou vztahovány k počátečnímu počtu sňatků, bez ohledu na délku trvání manželství.

- součet f_x vyjadřuje intenzitu plodnosti dané populace a udává průměrný počet živě narozených dětí připadající na jednu ženu.

Generační míry plodnosti jsou rozlišovány podle věku a míry vztahování k danému období – výsek života generací (longitudinální – generační X transverzální – okamžitý pohled):

- konečná plodnost (dále již jen kp) - součet měr plodnosti v dané generaci. Je to intenzita plodnosti v longitudinálním pojetí. Vyjadřuje průměrný počet živě narozených dětí na jednu ženu sledované generace – skutečně (za neexistence úmrtnosti žen během celého reprodukčního období. V případě, že generace je pod horní hranicí reprodukčního období – neukončená plodnost.

- úhrnná plodnost (dále již jen úp) - součet měr plodnosti podle věku v daném období. Je to intenzita plodnosti v transverzálním pojetí. Jde o hypotetický počet narozených dětí v průměru na jednu ženu během celého reprodukčního věku, kdyby se hodnoty f_x neměnily (zhruba 35 let), neboť se jedná o fiktivní generaci složenou v daném časovém okamžiku ze zhruba 35 generací.“ (Kalibová, 2002)

„Hodnoty úhrnné plodnosti jsou však ovlivňovány změnami v rozložení narozených dětí podle věku matky a pořadí. Toto tzv. časování porodů ovlivňuje úhrn měr plodnosti podle věku matky, neboť velmi citlivě reaguje na změny vnějších podmínek, např. na změny populační politiky, změny potratové legislativy, ale i na politickou a hospodářskou situaci v zemi. Znamená to, že v dlouhodobém pohledu křivka hodnot úhrnné plodnosti vykazuje značné výkyvy v závislosti na výše uvedených podmínkách. Naopak křivka generační konečné plodnosti je poměrně plynulá. Úhrnná plodnost patří mezi základní demografické ukazatele, používané pro mezinárodní srovnání. Její hodnota 2,1 zajišťuje prostou reprodukci populace bez početních změn. Klesne-li pod tuto hodnotu, početní stav populace se dlouhodobě snižuje.“ (Kalibová, 2002)

- „Hrubá míra reprodukce (dále již jen hmr) = $0,485 \sum_{x=15}^{49} f_x$

podíl chlapců a děvčat, kdy se na 100 děvčat narodí 116 chlapců.“ (fse.ujep.cz, 2007)

„Hrubá míra reprodukce vyjadřuje průměrný počet dívek, které se narodí jedné ženě během jejího reprodukčního období za neexistence úmrtnosti v reprodukčním období.

V longitudinálním pojetí hmr vyjadřuje, do jaké míry studovaná generace zjišťuje svoji náhradu (za neexistence úmrtnosti).

Transverzálně počítaná hmr udává, jakým způsobem by byla daná populace reprodukována při zachování řádu rození v daném období (obvykle roce). Má tedy pouze orientační charakter.

Zhruba lze říci, že při hodnotách hmr vyšších než 1 je zajištěna reprodukce dané populace, při hodnotách nižších než 1 nikoliv. Při těchto úvahách je však třeba vycházet z faktu, že ne všechny narozené dívky se dožijí reprodukčního věku. Pro hmr se někdy používá mezinárodního symbolu R .“ (Kalibová, 2002)

- „Čistá míra reprodukce (dále již jen čmr) = $0,485 \sum_{x=15}^{49} f_x^z * l_x^z$

čmr říká, nejen kolik děvčat se narodí jedné ženě, ale také kolik z nich se dožije věku své matky v době porodu.

Prostá reprodukce je zabezpečována při $\text{čmr} = 1$, početně se bude příští generace zvětšovat při $\text{čmr} > 1$ a naopak. V mezinárodní symbolice se čistá míra reprodukce označuje symbolem R_0

Čistou míru reprodukce lze určit také tak, že hmr vynásobíme pravděpodobností přežití od narození do průměrného věku matek (m_x)

$$\text{čmr} = \text{hmr} * p_{0',m_x} = \text{hmr} * l_{m_x}$$

Ukazatel čmr je též vhodný pro mezinárodní srovnání, je však k dispozici pouze za demograficky vyspělé země.

V jednotlivých letech dochází v úrovni této míry ke značným výkyvům a proto je nutná opatrnost při jejím použití k odhadům do budoucnosti. Čmr je především charakteristikou řádu vymírání a rození daného roku a teprve při longitudinálním výpočtu vyjadřuje, do jaké míry generace zajistila svoji reprodukci.“ (fse.ujep.cz, 2007)

„Při studiu plodnosti je věnována pozornost i tzv. **diferenční plodnosti**, tj. plodnosti různých sociálních skupin, subpopulací, městského a venkovského obyvatelstva apod. Úroveň plodnosti je také často kladena do vztahu s ekonomickou aktivitou žen a s jejich úrovní vzdělání.“ (Kalibová, 2002)

„V průběhu demografické revoluce dochází k výrazným změnám v úrovni plodnosti, nedochází k nim však najednou – ani v jednotlivých oblastech světa, ani v rámci jedné populace. Stejně jako se rychlosti těchto změn diferencují jednotlivé populace, podobně se diferencují i různé subpopulace (územní, etnické, sociální apod.) K poklesu plodnosti dochází zpravidla nejdříve v ekonomicky nejvyspělejších regionech, ve městech, u výše postavených sociálních skupin, v určitých povoláních apod. Tyto rozdíly se později opět vyrovnávají, některé projevy diferenční plodnosti však v menším měřítku přetrvávají i po odeznění demografické revoluce. Data získaná z moderních censů tyto rozdíly potvrzují.

Všeobecně platí, že ekonomicky aktivní ženy mají v průměru méně dětí než ženy ekonomicky neaktivní. Diferencujícím faktorem plodnosti je rovněž místo bydliště, vzdělání či náboženské vyznání.“ (Scholzová, 1996)

2.4 Populační klima

„Plodnost je ovlivněna plodivostí (tj. potenciální plodností) a reprodukčním chováním. Reprodukční chování je pak závislé na populačním klimatu.

Populační klima je **společenská a psychosociální atmosféra** vytvářející se kolem plánování, početí, rození dětí a v širším smyslu i hodnoty dítěte v životě rodiny a společnosti. Populační klima lze též chápat jako obecné postoje k reprodukci včetně postojů institucí, zejména

státních. Je určováno obecnějšími procesy uvnitř společenského vědomí (zejména uvnitř hodnotových orientací a koncepcí životního způsobu) a sociálně diferencovanými životními podmínkami. Uchovává si však relativní samostatnost. Stabilizujícím prvkem je především biologicky zakotvená zainteresovanost lidí na sexuální životě a prolongaci vlastního rodu (která má ovšem též sociální obsah a význam).

V empirickém výzkumu se populační klima běžně, avšak zjednodušeně operacionalizuje pomocí těchto **ukazatelů**:

- počet již narozených dětí,
- počet dětí plánovaných v dané době,
- počet chtěných, resp. plánovaných dětí před sňatkem,
- počet dětí, které by si lidé přáli mít, kdyby mohli znovu začít svůj život (tzv. retrospektivní počet dětí).

Výstižnou **charakteristiku** populačního klimatu **podávají odpovědi na dotaz o ideálním počtu dětí obecně** (bez ohledu na reálné podmínky dané rodiny) a ve specifických podmínkách rodiny. Mezi doplňující ukazatele patří: zda je dávana přednost chlapci nebo dívce, proč žena nechce mít více dětí apod. V úplnosti však nebylo populační klima nikdy empiricky podchyceno. Přesnější závěry lze odvodit z retrospektivního sledování úrovně porodnosti.

Důležitým **aspektem** populačního klimatu je tzv. **časování dětí**, vztahující se k intervalům mezi rozením jednotlivých dětí. Někdy se nepříznivé populační klima projevuje odkládáním porodů na pozdější dobu. Není to však jednoznačný indikátor, odkládání porodů může být naopak výsledkem uvědomělé strategie založené na preferenci rodinného života s malými dětmi v pozdějším věku.

Populační klima silně **ovlivňují**:

- dlouhodobé tendence vývoje procesu demografické reprodukce, které mají většinou stabilizační účinky,
- dlouhodobé tendence ekonomického a sociálního vývoje (např. dlouhodobý stav bytové nouze, zaměstnanost žen, urbanizace apod.),

- výrazné sociální a politické události, mezi něž patří v první řadě nárazová opatření populační politiky, dále války, ekonomické krize a ekologické katastrofy,
- změny náboženských a morálních norem,
- právní úpravy sňatečnosti a rozvodovosti.

Z demografického hlediska stoupá význam studia populačního klimatu zejména v období po ukončení demografické revoluce, kdy rozhodující část rodin akceptuje model plánovaného rodičovství. Pro sociologii je populační klima důležitým indikátorem vnitrorodinného i širšího sociálního klimatu a společenského vědomí.“ (Kalibová, Pavlík, Vodáková, 1993)

2.5 Populační politika

„Populační politika je institucionálně zakotvené **usměrňování vývoje obyvatel** promítající se do konkrétních opatření a jejich realizace v oblasti ekonomické, sociální, právní, administrativní, zdravotní, a to formou materiální, peněžitou, psychologickou, výchovnou apod.

Populační opatření mohou mít dvojí **charakter**:

- buď jde o určitý, obecně závazný a právně či jinak garantovaný předpis, zákon, který se stává obecnou normou chování, případně základem pro poskytování materiálních i nemateriálních podpor, pro výkon určitých služeb apod. nebo
- jde o záměrný ekonomický, výchovný, propagační či jiný impuls, např. o změnu výrobní či cenové politiky, státní dotaci určitého druhu zboží (dětského oblečení apod.), preferenci rozvoje některých služeb (v oblasti péče o matku a dítě, o staré lidi, zdravotnictví vůbec, poradenství atd.), nové zaměření zdravotní výchovy, propagace, bytové politiky apod.

Populační opatření vlastně představují řízenou implikaci určitých změn do života společnosti, tzn. jejich formulaci, prosazování, případné uzákonění, provádění a kontrolu.

Vyskytují se tato **pojetí**:

- v **nejširším smyslu** lze do ní zařadit všechna opatření a s nimi související činnosti, které ovlivňují populační vývoj, bez ohledu na prioritu cílů a stupeň zprostředkování (např. i všechna opatření ke zvyšování životní úrovně, ke zlepšení pracovních podmínek, zejména žen, životního prostředí, služeb, zejména zdravotnických atd.). V tomto pojetí se populační politika prakticky překrývá se sociální politikou, protože lze těžko najít takové sociální či ekonomické opatření, které by nemělo nějaký (krátkodobý, dlouhodobý, perspektivní) populační efekt
- v **užším vymezení** populační politika zahrnuje opatření koncipovaná, přijatá a realizovaná přímo za účelem ovlivnění demografické reprodukce. V této souvislosti se někdy hovoří o „demografické politice“. Je zaměřena na oblast porodnosti i úmrtnosti a na související aspekty sňatečnosti, rozvodovosti a nemocnosti, resp. na ovlivnění demografického chování v těchto oblastech. Někdy se chápe včetně problematiky rozmístování obyvatel a migrace, i když se hovoří o samostatné migrační politice
- **nejužší pojetí** populační politiky se překrývá s natalitní politikou, dokonce často jen s její pronatalitní koncepcí. Koncentruje se tedy pouze na regulaci porodnosti

Příklon k jednotlivým pojetím populační politiky je do značné míry dán konkrétními historickými a společenskými podmínkami. Např. v Československu před 2. svět. válkou byla populační politika kombinací slabé pronatalitní politiky s politikou vystěhovalectví, v 50. letech se koncentrovala výrazně na pronatalitní opatření (snižování úmrtnosti bylo chápáno jako přirozený důsledek zlepšování úrovně zdravotnictví), některé rozvojové země naopak preferují protinatalitní opatření nebo bojují s vysokou úmrtností atd. V podstatě se uvažuje vždy o státní populační politice, která je závislá na státní ideologii, míře hospodářské a kulturní rozvinutosti i dané historické situaci. Bývá silnější, resp. uvědomělejší, s větším podílem přímých regulativů a také kontrolovanější u silně proorganizovaných, resp. centralizovaných státních útvarů.

Populační politika má také svoji **teoretickou složku**. Ta zahrnuje koncepční východiska různých typů populačních opatření, analýzu jejich společenské a ekonomické náročnosti, zkušenosti z populačních politik dřívějších a odhady pravděpodobných efektů. Teorie populační politiky zabývající se opatřeními přímo ovlivňujícími demografickou reprodukci se považuje za součást demografie, teorie týkající se rozmístění obyvatel a migrace za součást demogeografie neboli geografie obyvatel.

Formulace jednotlivých **konkrétních opatření musí brát v úvahu specifika demografické reprodukce**, k nimž patří respektování biologických zákonitostí a též určitého svobodného prostoru demografického chování.

Celkem jednoduchá v tomto směru je dnes situace **v oblasti úmrtnosti**, kde prakticky všechna opatření sledují jak zájem jednotlivců, tak společnosti, a směřují k takovému zlepšování zdravotní péče a parametrů životního prostředí, které vede k prodloužení naděje dožití. Problémem zde není konkretizace cílů, ale vazba na omezující ekonomické, sociální a někdy i psychické možnosti té které společnosti. Zhoršování parametrů úmrtnosti signalizuje nejen neúčinnou populační politiku v této oblasti, ale celkově nezdravou, neperspektivní tendenci ve vývoji společnosti.

Složitější je konkretizace cílů populační politiky **v oblasti porodnosti**. Nelze např. porušovat zásadu nezadatelného práva rodičů mít tolik dětí, kolik si přejí. Z tohoto hlediska je hlavním cílem vytvořit rodinám takové podmínky, aby svá přání mohli naplnit bez snížení životní úrovně a jiných negativních důsledků.

Obecně by cíle měly dnes vycházet ze stanovení **populačního optima**. Opatření populační politiky vytvářejí složitý systém, v němž dochází k vzájemné podpoře či rušení jednotlivých komponentů. Pokud nejsou správně vyváženy, mohou vyvolat nepředvídané sekundární problémy. Např. peněžitá podpora rodin s více dětmi se částečně mívá účinkem při neadekvátní bytové politice, řada materiálních výhod ztrácí na účinnosti při nedostatečné úpravě pracovních podmínek zaměstnaných matek, při nevyhovujících službách apod.

Nejen apriorní, ale i aposteriorní **hodnocení efektivnosti** opatření je velmi obtížné, bývá předmětem rozsáhlých diskusí a sporů expertů. Většinou se soudí, že skutečné pozitivní účinky jsou menší než předpokládané a projevují se příliš krátkodobě nebo naopak s neodhadnutelným zpožděním, příp. s doprovodnými nežádoucími efekty. To je též důvodem, proč některé směry populační politiky se snaží přímá opatření minimalizovat a ponechat prostor pro samoregulaci demografického systému v rámci optimalizace celkové koncepce sociálního a ekonomického rozvoje. Úvahy o populační politice jsou důležitou součástí sociálních prognóz.“ (Kalibová, Pavlík, Vodáková, 1993)

2.6 Natalitní politika

„Natalitní politika je doslova **politika porodnosti**, tj. usměrňování demografického chování souvisejícího s plozením dětí pomocí přímých i nepřímých opatření ekonomických, sociálních, výchovných, právních, zdravotních atd. Natalitní politika je součástí populační politiky, v praxi se ale oba pojmy někdy překrývají – zejména jestliže se populační politika soustřeďuje pouze na opatření v oblasti porodnosti.

Všechna opatření mají i další **sociální efekty**, jsou zároveň sociálními opatřeními ke zvyšování či vyrovnávání životní úrovně, zdravotních služeb, podmínek bydlení atd. a jsou i určitými obecnými regulativy chování a kodifikacemi či korekcemi stávajících morálních norem. Tento moment vystupuje do popředí zejména u zákonů týkajících se interrupce, antikoncepce a zdravotních služeb vůbec.

Natalitní politika má dlouhou **tradici**. Podle kulturních a sociálně antropologických výzkumů lze soudit, že v organizovaných společenských útvarech byla porodnost vždy regulována, a to s ohledem na přírodní prostředí a přírodní zdroje obživy.

Tzv. **přírodní národy**, resp. všechny lovecko-sběratelské společnosti, se chrání hlavně před populačním přetlakem, a to těmito způsoby:

- zákazem sexuálního styku při dlouhé době kojení – do 3 až 6 let (u většiny tropických národů s výjimkou amerických),
- navozování potratů požíváním vhodných bylin (americké národy),
- utrácením narozených dětí, např. prvorozených nebo vadných (v silné míře u Eskymáků)

Jako opačný regulativ vždy působil systém mnohoženství (vyrovnává působení dlouhé doby kojení), případně rozšíření vlastní populace o plodnější ženy z jiných kmenů.

V rámci **naší civilizace** jsou první natalitní opatření známa již z antiky. V novověké Evropě začíná natalitní politika nabývat pronatalitního charakteru obdobím merkantelismu a absolutistických států. Silná orientace se projevuje začátkem 20. století. Prototypem pronatalitních opatření se stala Francie, kde v r. 1918 vznikla tzv. „vyrovnávací pokladna“, která vyplácela dělníkům přídavky na děti z fondu vytvořeného bohatšími zaměstnavateli. Ve

středověku a v období liberalismu převládl nezájem o tyto otázky, popř. byla prováděna mírná, diferencovaná a sociálně zaměřená protinatalitní politika.

Nositelem natalitní politiky je dnes převážně stát, významný vliv v tomto směru však vykonává v některých zemích též církve, charitativní organizace, různé spolky zaměřené na regulaci porodnosti, rozvoj antikoncepce apod.

Zaměření natalitní politiky:

- **pronatalitní politika**, charakteristická pro tzv. populacionismus, staví na všeobecně působících opatřeních ke zvýšení porodnosti. Patří mezi ne bezplatné prenatalní ošetření, právní úprava pracovních podmínek těhotných žen, vyrovnávací příspěvky v těhotenství, porodné, bezplatná zdravotní péče o matku a dítě, placená a neplacená mateřská dovolená, mateřské dávky, úprava pracovních podmínek zaměstnaných matek, slevy na daních pro rodiny s více dětmi, opatření bytové politiky v jejich prospěch, zejména slevy na nájemném, dále dotace dětského stravování, oblečení, dětských a rodinných rekreací, výstavba jeslí, mateřských školek a dětských domovů. Ale mezi prostředky pronatalitní politiky patří i snižování věkové hranice pro uzavření sňatku a likvidace majetkových censů podmiňujících sňatek, zrovnoprávnění nemanželských a manželských dětí, sociální podpora svobodných matek, zákaz interrupce, popř. i antikoncepce, boj proti ilegální potratovosti, propagace vzoru vícedětné rodiny. Jednotlivé systémy pronatalitní politiky se liší důrazem na jednotlivé prostředky stimulace a způsoby a prostředky prosazování pronatalitních cílů
- **protinatalitní politika**, která slouží k omezení porodnosti, zejména k omezení plození dětí vyšších pořadí, se uskutečňuje zejména liberalizací v oblasti interrupce a antikoncepce, podporou sterilizace, krácením finančních prostředků na děti vyšších pořadí, popř. placením trestních dávek za děti čtvrtého, třetího i nižších pořadí, propagací modelu jednodětné či bezdětné rodiny, zvyšováním hranice sňatků a zaváděním majetkových censů pro povolení sňatku, propagací celibátu, ztížením opětovných sňatků, zejména znovuprovdáním vdov, propagací sexuální zdrženlivosti. Jako obecný princip je protinatalitní politika realizována velmi zřídka, většinou jde o dočasné omezování porodnosti určitých skupin, sociálních vrstev, popř. národnostních a rasových menšin.

Řada států **kombinuje** pronatalitní a protinatalitní politiku (např. stimuluje rození dětí prvního, resp. druhé pořadí, ale penalizuje rození dětí vyšších pořadí). Při prosazování protinatalitních opatření se naráží častěji než u protinatalitních opatření na náboženské a kulturní bariéry.“ (Kalibová, Pavlík, Vodáková, 1993)

2.7 Natalitní politika v ČR

„V České republice na počátku 90. let v politickém mínění převážil názor, že ovlivňování populačního vývoje prostřednictvím populační politiky s pádem komunistické vlády ztratilo své opodstatnění. Ekonomické důvody, např. zajištění dostatku pracovní síly, přestaly mít svůj význam. Obdobně jako v západoevropských zemích byla snaha zaměřit se pouze na taková opatření, která budou odezvou na nové demografické podmínky. Proto se v první polovině 90. let důležitost přikládala především transformaci důchodového systému a posunutí věku odchodu do důchodu. Tehdy bylo možné se na problémy spojené s demografickým stárnutím připravit s předstihem, neboť Česká republika měla oproti většině západoevropských států výhodu v podobě relativně vysoké úrovně plodnosti.

Avšak neočekávaně prudký pokles plodnosti po roce 1993 vyvolal pochybnosti o přirozenosti změn v reprodukčním chování a diskuse o tom, zda nebyly zanedbány určité možnosti, jak daný proces ovlivnit. Ke konci 90. let se již zřetelněji objevují snahy prosadit opatření, jejichž cílem by bylo zvýšení porodnosti – byla zaváděna pronatalitní opatření.“ (cepin.cz/cze/prednaska, 2006)

„Oblasti podpor rodin s dětmi:

- **Finanční pomoc** rodinám se odehrává ve dvou hlavních oblastech. V oblasti daňových opatření a v oblasti systému sociálního zabezpečení.
 - **Daňová opatření**

Nepřímo jsou rodiny finančně podporovány prostřednictvím daňových opatření. Jedná se především o:

 - a) výpočet daně ze společného základu daně manželů (tzv. společné zdanění) ,
 - b) daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s poplatníkem v domácnosti (sleva na dani, případně daňový bonus),

- c) odpočet na manžela či manželku (sleva na dani).
- **Systém sociálního zabezpečení**
 - a) sociálního pojištění - peněžitou pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a podporu při ošetřování člena rodiny, sirotčí důchod,
 - b) státní sociální podpora - přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, porodné, dávky pěstounské péče,
 - c) sociální péče - příspěvek na výživu dítěte, peněžité a věcné dávky rodičům nezaopatřených dětí, těhotným ženám a nezaopatřeným dětem, příspěvek při uzavření manželství, příspěvek na pořízení základního vybavení dítěte před jeho převzetím do pěstounské péče, příspěvek na úhradu za užívání bytu nezaopatřeného osiřelého dítěte a příspěvek na rekreaci dětí důchodce.
- **Aktivita k podpoře rodiny**
 - **Sociální služby**, které jsou zaměřeny na pomoc a podporu jednotlivým členům rodiny nebo rodině jako celku, nacházejícím se v nepříznivé sociální situaci, za účelem prevence sociálního vyloučení
 - **Aktivita k podpoře fungující rodiny**, které mají preventivní a podpůrný charakter. Jejich účelem je usnadňovat a posilovat partnerské a manželské soužití a rodičovství, podporovat rodiny v péči o děti a při harmonizaci práce a rodiny. V této skupině lze dále rozlišit:
 - a) hlídání dětí do tří let věku a nad tři roky věku nerodičovskou osobou – jesle,
 - b) služby péče o děti předškolního věku – mateřské školy,
 - c) poskytování volnočasových aktivit pro děti nebo pro rodiny s dětmi – školní družiny, ozdravné pobyty, prázdninové tábory,
 - d) podpora v oblasti slučitelnosti profesních a rodinných rolí – mateřská dovolená, rodičovská dovolená, pracovní volno při ošetřování nemocného člena rodiny a po dobu péče o dítě mladší než deset let, pružná pracovní doba, úprava pracovní doby, převedení na jinou práci, pracovní cesty a přeložení, práce konaná doma, zákazy některých prací, přestávky na kojení, rozvázání pracovního poměru,
 - e) podpora a výchova k harmonickému partnerství, manželství a odpovědnému rodičovství.

- **Činnosti poskytované v rámci sociálně-právní ochrany dětí:**
 - a) preventivní činnost v rámci sociálně-právní ochrany dětí,
 - b) poradenská činnost v rámci sociálně-právní ochrany dětí,
 - c) činnost v rámci sociálně-právní ochrany dětí v náhradní rodinné péči,
 - d) práce s dětmi vyžadující zvýšenou pozornost v rámci sociálně-právní ochrany dětí,
 - e) zřizování zařízení sociálně-právní ochrany dětí.“ (www.mpsv.cz/cs, 2006)

3. Praktická část

3.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části je popis a zhodnocení **vývoje ukazatelů plodnosti a porodnosti** v jednotlivých krajích České republiky od roku 1995 do roku 2003 a nalezení **příčin rozdílných hodnot**. V kontextu s tím je i popsán a zhodnocen trend vývoje těchto ukazatelů za celou Českou republiku a to zejména od devadesátých let 20. století, kdy docházelo k razantním změnám ve vývoji plodnosti a porodnosti.

3.2 Vývoj porodnosti do 90. let 20. století

Struktura populace České republiky je do značné míry poznamenána vývojem počtu narozených dětí v předchozích 100 letech. V tomto období Česká republika a její společnost procházela poměrně bouřlivým vývojem, který poznamenal populaci České republiky značnými výkyvy v procentním zastoupení osob jednotlivých věků. Byly to především tyto události, které primárně (ihned po nebo během události), nebo sekundárně (zprostředkovaně prostřednictvím životního cyklu příslušníků populace), ovlivnily sílu jednotlivých populačních ročníků i úmrtnostní poměry zasažené populace a tedy věkové složení populace České republiky:

- 1. světová válka 1914 až 1918 - vedle zvýšené úmrtnosti zvláště mužů ve válce byl zaznamenán dramatický pokles počtu narozených dětí v letech války následovaný kompenzačním vzestupem po jejím konci;
- světová hospodářská krize 1929 až 1933 - jejíž důsledky v České republice přetrvaly prakticky až do začátku 2. světové války, znamenala rovněž prudký pokles počtu narozených dětí, provázený rovněž nárůstem počtu mimomanželských dětí;
- 2. světová válka 1938 až 1945 - výrazný pokles počtu narozených dětí byl zaznamenán především v prvních letech války; v dalších letech převážil vzestupný trend v souvislosti s tím, že těhotenství a narození dítěte bylo jednou z mála cest, jak zabránit nucenému nasazení matky i otce dítěte na práce do říše; po konci 2. světové války přesto následoval kompenzační vzestup počtu narozených dětí;

- 50. léta - všude v Evropě docházelo k postupnému útlumu intenzity reprodukčního chování. ČR se v těchto letech od západních zemí v trendech příliš nelišila..
- vynález účinných metod hormonální antikoncepce v šedesátých letech - a hlavně postupné rozšiřování počtu žen, kterými byla hormonální antikoncepce užívána, vedl k možnosti regulování rození dětí matkou a načasování porodů a tedy k postupnému poklesu počtu dětí;
- propopulační opatření z roku 1969-1972 - společně s tím, že do věku maximální plodnosti se dostaly poválečné ročníky žen, způsobila prudký a nepříliš kladně vnímaný nárůst počtu narozených dětí v letech 1970-1975. Tento výkyv destabilizoval věkovou strukturu obyvatel České republiky a působí problémy pokaždé, když generace narozené v těchto letech dosáhnou nějaké významné věkové hranice (např. věku šesti let, 14 let, 18 let - vždy problémy s kapacitami příslušného typu škol; dále 18 a 24 let - při opuštění střední a vysoké školy nestačil trh práce absorbovat zvýšené množství absolventů, takže narůstala nezaměstnanost; potenciálním problémem je již teď budoucí odchod těchto generací do důchodu, protože do budoucna nebudou nahrazovány podobně silnými ročníky a ekonomicky aktivní populace není schopna financovat průběžný systém důchodového zabezpečení)
- „Sametová revoluce“ a proces demokratizace české společnosti v 90. letech - společně s vpádem tržního prostředí a vztahů způsobily poměrně dramatický pokles počtu narozených dětí. Ještě je příliš brzy na posuzování, zda se jedná více o definitivní odklon žen od rození dětí nebo o posun rození dětí do vyšších věků a tedy pouze dočasný výkyv, který bude v budoucích letech více či méně kompenzován vzestupem.

Na plodnost v devadesátých letech má jako jeden z hlavních výkyvů věkové struktury obyvatelstva, největší vliv populační exploze v letech 1970-1975. Ženám, které se v těchto letech narodily v ČR, bylo na začátku devadesátých let 15-20 let, na jejich konci 25-30 let. Velká většina dětí se v ČR rodí právě ženám mezi 20-30 lety, takže by tím měl být počet dětí silně ovlivněn.

3.3 Porodnost v 90. letech 20. století

„V devadesátých letech prošla Česká republika v oblasti porodnosti velmi prudkým vývojem. Vývoj reprodukčního chování je charakterizován:

- dramatický pokles plodnosti,

- výrazné zvyšování věku matek při porodu,
- zvyšování počtu a podílu dětí narozených mimo manželství,
- pokles počtu potratů;
- zvyšování podílu dětí narozených jako první v pořadí, zvláště na úkor dětí v pořadí třetím a vyšším.

Takový vývoj není v zemích bývalého sovětského bloku ve střední a východní Evropě nijak výjimečný. Výjimečná je v rámci tohoto bloku míra těchto změn, které nastaly v devadesátých letech v České republice.

Tab.1 Základní charakteristiky natality ČR 1991-2000

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Počet narozených	129 850	122 142	121 470	106 915	96 397	90 763	90 930	90 829	89 774	91 169
Počet živě narozených	129 354	121 705	121 025	106 579	96 097	90 446	90 657	90 535	89 471	90 910
Živě na 1000 obyvatel	12,5	11,8	11,7	10,3	9,3	8,8	8,8	8,8	8,7	8,8
Živě na 1000 žen ve věku 15-49 let	49,5	46,3	45,7	40,1	36,0	34,0	34,3	34,5	34,3	35,0
Úhrnná plodnost	1,861	1,715	1,666	1,438	1,278	1,185	1,173	1,157	1,133	1,144

Pramen: Český statistický úřad

Počet narozených dětí v devadesátých letech vytrvale klesal. Tento trend byl pokračováním vývoje v osmdesátých letech s tím, že mezi roky 1991 a 1992 (o téměř 6%) a následně mezi roky 1993 a 1995 (o téměř 10 %), mezi roky 1993 a 1994 a (o dalších téměř 6%), mezi roky 1994 a 1995 docházelo k výrazným prudkým poklesům počtu narozených dětí. V dalších letech počet narozených dětí dále klesal, ale pokles byl podstatně mírnější. Každý další údaj však byl novým minimem počtu narozených dětí v České republice (nebo na jejím územním ekvivalentu v době, kdy neexistovala samostatně), za celou dobu statistického sledování počtu narozených (tj. od roku 1785).

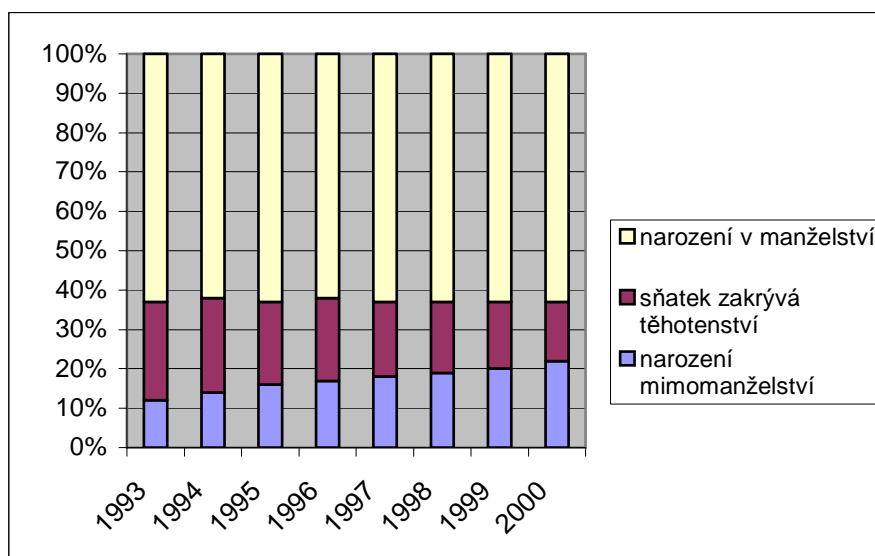
V roce 2000 bylo tedy narozeno 91 166 dětí (z toho 90 910 živě). Od roku 1991 klesl počet dětí o téměř 30 %; oproti roku 1974, který byl vrcholem populační exploze, a od kterého počet dětí v podstatě stále klesá, je to dokonce o více než 53%.

Pokud se zaměříme na hrubé míry porodnosti a plodnosti, jsou trendy v jejich vývoji zhruba podobné, jako v případě počtu narozených dětí, s tím, že v případě hrubé míry porodnosti je pokles plynulejší (ale je to spíše díky velikosti jmenovatele - hrubou míru porodnosti lze vypočítat jako podíl živě narozených dětí na 1000 osob populace k 1.7. příslušného roku).

Ani počet narozených dětí, ani hrubé míry porodnosti a plodnosti však nevypovídají pouze o dynamice reprodukčního chování, protože nejsou očištěny o výrazný vliv změn věkové struktury matek.

Během devadesátých let se postupně proměňoval dosavadní model rodiny. Začalo se prosazovat partnerské soužití a nadále bylo společensky únosné nelegalizovat takové partnerství sňatkem. Jedná se o přibližování západoevropskému modelu volnějšího soužití. Tento trend se v devadesátých letech rovněž odrazil ve zvýšení podílů dětí narozených mimo manželství.

Graf 1: Struktura narozených podle legitimacy:

Pramen: Český statistický úřad

Během devadesátých let se v České republice prakticky nezměnil podíl dětí, které byly počaty i porozeny v manželství. Veškeré změny, které nastaly, lze popsat pouze jako zmenšení podílu takových dětí, kdy manželství bylo uzavřeno až po početí (a to dostatečně dlouho, aby bylo možné zařídit všechny náležitosti sňatku, tj. že pár by sňatek pravděpodobně neuzavřel, pokud by žena nepřišla do jiného stavu, nebo by jej uzavřel později; nejsou sem zahrnuty děti, které se narodily v 7-9 měsíci po sňatku), s tím, že toto zmenšení bylo na druhé straně kompenzováno zvýšením podílu narozených mimo manželství.

Tab. 2 Děti narozené mimo manželství ČR 1993-2000

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Počet dětí narozených mimo manželství	15 434	15 570	15 013	15 367	16 194	17 284	18 532	19 868
Podíl dětí narozených mimo manželství	12,7	14,6	15,6	16,9	17,8	19,0	20,6	21,8
Podíl dětí narozených mimomanželsky podle rodinného stavu matky								
svobodná	73,5	73,4	73,0	73,5	74,1	74,8	75,8	76,1
rozvedená	24,4	24,7	24,8	24,7	23,9	23,4	22,7	22,6
ovdovělá	2,1	1,9	2,2	1,8	2,0	1,8	1,5	1,3

Pramen: Český statistický úřad

Počet narozených mimo manželství vzrostl v devadesátých letech o 77%, jejich podíl ze všech narozených dětí o více než 13 procentních bodů. Nelze přesně posoudit, zda se jedná o přibližování západnímu modelu rodiny nebo o nárůst sociálně problematického chování v populaci (svobodné matky). “ (www.czso.cz, 2006)

Rozdělení plodnosti podle věku matek při porodu se v devadesátých letech změnilo. Došlo k jeho posunu do vyšších věků (tj. posun všech charakteristických věků vzhůru) a snížila se jeho šikmost (ve smyslu přiblížení průměru, mediánu a modu rozdělení). Také došlo k zeslabení špičatosti (koncentrace hodnot okolo maxima je menší, nižší je i velikost samotného maxima). Rozdělení plodnosti podle věku postupně konverguje k normálnímu rozdělení.“ (www.czso.cz, 2006)

3.4 Vývoj porodnosti na počátku 21. století

Na počátku 21. století silné ročníky narozené v populační vlně z poloviny 70. let (ročníky 1973 – 1977) dosáhly do věku nejvyšší intenzity plodnosti, to má za následek, že počet narozených dětí od roku 2001 mírně narůstá. Avšak ukazatel úhrnné plodnosti (úp), který ukazuje počet dětí na jednu ženu, se téměř nemění. Taktéž podíl dětí narozených v jiném, než prvním pořadí, zůstává téměř stejný. To znamená, že model jednoduché rodiny zůstává zachován a vzrůstající počet narozených dětí je pouze odrazem věkové struktury.

Trend vzrůstajícího průměrného věku matek pokračuje z 90. let i do tohoto století.

Taktéž podíl mimomanželsky narozených dětí pokračuje v trendu z 90. let a neustále se zvyšuje.

Tab.3 Vývoj porodnosti v ČR v letech 2000 - 2004

	2000	2001	2002	2003	2004
Narození celkem	91 169	90 978	93 047	93 957	97 929
z toho mrtvě	259	263	261	272	265
Živě narození celkem	90 910	90 715	92 786	93 685	97 664
v tom podle rodinného stavu matky:					
svobodné	15 064	16 359	18 095	20 753	23 451
vdané	71 118	69 439	69 327	66 972	67 825
rozvedené	4 465	4 653	5 086	5 668	6 101
ovdovělé	263	264	278	292	287
mimo manželství celkem	19 792	21 276	23 459	26 713	29 839
v % z živě narozených	21,8	23,5	25,3	28,5	30,6
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	26,9	27,3	27,6	28,0	28,3
prvního dítěte	24,9	25,3	25,7	26,1	26,3
druhého dítěte	27,7	28,1	28,4	28,8	29,3
třetího dítěte	30,7	31,1	31,5	31,6	32,2
Úhrnná plodnost	1,144	1,146	1,171	1,179	1,23

Pramen: Český statistický úřad

3.5 Vývoj porodnosti a plodnosti v jednotlivých krajích ČR

3.5.1 Vývoj úhrnné plodnosti

Tab. 4: Vývoj úhrnné plodnosti v krajích

Kraj	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Praha	1,145	1,054	1,056	1,049	1,042	1,073	1,098	1,082	1,102
Plzeňský	1,242	1,157	1,117	1,122	1,104	1,152	1,129	1,154	1,163
Olomoucký	1,253	1,166	1,161	1,136	1,116	1,091	1,130	1,127	1,155
Jihomoravský	1,258	1,176	1,148	1,138	1,100	1,092	1,107	1,153	1,142
Středočeský	1,277	1,175	1,187	1,153	1,133	1,168	1,160	1,203	1,205
Zlínský	1,283	1,171	1,136	1,126	1,121	1,127	1,114	1,118	1,113
Liberecký	1,290	1,230	1,188	1,182	1,169	1,200	1,184	1,224	1,197
Ústecký	1,303	1,216	1,205	1,217	1,178	1,219	1,220	1,272	1,298
Moravskoslezský	1,307	1,233	1,203	1,165	1,140	1,128	1,159	1,176	1,196
Královéhradecký	1,308	1,238	1,223	1,202	1,185	1,179	1,175	1,177	1,216
Jihočeský	1,311	1,192	1,189	1,168	1,159	1,162	1,135	1,175	1,172
Karlovarský	1,322	1,170	1,181	1,216	1,153	1,202	1,216	1,232	1,214
Pardubický	1,335	1,231	1,252	1,222	1,211	1,170	1,131	1,179	1,176
Vysočina	1,367	1,251	1,252	1,223	1,153	1,173	1,136	1,181	1,187
ČR	1,278	1,185	1,173	1,157	1,133	1,144	1,146	1,171	1,179

Zdroj: Český statistický úřad

Úhrnná plodnost od prvního sledovaného roku (1995) do roku 2000 klesá v Moravskoslezském, Karlovarském, Ústeckém, Jihomoravském, Olomouckém kraji a Praze. V Zlínském, Středočeském, Jihočeském, Plzeňském, Libereckém, Královehradeckém, Pardubickém kraji a v kraji Vysočina klesá úhrnná plodnost až do roku 2001. Po tomto zlomu dochází ve všech krajích k mírnému růstu nebo kolísání tohoto ukazatele, ale žádný z nich už nedosahuje počáteční hodnoty.

Mezi kraje s největší úhrnnou plodností patří v roce 1995 kraj Vysočina, Pardubický a Karlovarský kraj s ukazatelem větším než 1,3. Naopak kraje s nejnižší úhrnnou plodností jsou Praha, Plzeňský a Olomoucký kraj s ukazatelem okolo 1,25.

Na konci sledovaného období (2003) patřil mezi kraje s největší úhrnnou plodností Ústecký, Královehradecký a Karlovarský kraj s hodnotou vyšší než 1,21. Pouze Karlovarský kraj si udržel třetí místo. Naopak kraje s nejnižší úhrnnou plodností jsou Praha, Zlínský a Jihomoravský kraj s hodnotou kolem 1,12. Svoje první místo mezi kraji s nejnižší plodností si udržel kraj Praha.

3.5.2 Vývoj hrubé míry porodnosti

Tab.5: Vývoj hrubé míry porodnosti v krajích

Kraj	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Praha	7,7	7,6	7,6	8,0	8,3	8,4	8,7	9,5
Plzeňský	8,7	8,6	8,4	8,9	8,7	8,9	9,0	9,2
Olomoucký	9,1	8,9	8,7	8,6	8,9	8,9	9,2	9,3
Jihomoravský	8,8	8,6	8,4	8,4	8,5	9,0	8,9	9,5
Středočeský	8,9	8,6	8,6	8,9	8,9	9,3	9,4	9,9
Zlínský	9,1	8,9	8,7	8,8	8,7	8,8	8,7	8,8
Liberecký	9,6	9,4	9,2	9,5	9,4	9,7	9,5	10,1
Ústecký	9,7	9,6	9,4	9,7	9,6	10,0	10,2	10,5
Moravskoslezský	9,5	9,2	8,9	8,8	8,9	9,1	9,2	9,4
Královehradecký	9,3	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,3	9,3
Jihočeský	9,3	9,2	9,0	9,0	8,9	8,9	9,2	9,2
Karlovarský	9,7	9,5	9,1	9,5	9,6	9,7	9,5	9,6
Pardubický	9,6	9,5	9,3	9,1	8,8	9,2	9,2	9,5
Vysočina	9,5	9,2	8,9	9,1	8,8	9,2	9,2	9,3
ČR	8,8	8,8	8,7	8,8	8,9	9,1	9,2	9,6

Zdroj: Český statistický úřad

Hrubá míra porodnosti od prvního sledovaného roku (1997) do roku 2000 klesala v Karlovarském, Jihomoravském, Olomouckém, Moravskoslezském kraji a Praze. V Ústeckém, Zlínském, Středočeském, Jihočeském, Plzeňském, Libereckém, Královehradeckém, Pardubickém kraji a v kraji Vysočina klesala hrubá míra porodnosti až do roku 2001. Po tomto zlomu dochází ve všech krajích k mírnému růstu a vrací se zpátky k hodnotám roku 1997.

Mezi kraje s největší hrubou mírou porodnosti patřil v roce 1997 kraj Ústecký, Liberecký, Pardubický a Karlovarský s ukazatelem v hodnotě 9,7 a 9,6. Naopak kraje s nejnižší hrubou mírou porodnosti byly Praha, Jihomoravský a Plzeňský kraj s ukazatelem v hodnotě od 7,7 do 8,8.

Na konci sledovaného období (2004) patřil mezi kraje s největší hrubou mírou porodnosti Ústecký, Liberecký a Středočeský kraj s hodnotou okolo 10,0. Kraje Liberecký a Ústecký si udržely od ve sledovaném období první místa. Naopak kraje s nejnižší hrubou mírou porodnosti byly Zlínský, Jihočeský, Plzeňský a Olomoucký kraj s hodnotou kolem 9,3. Pouze Plzeňský kraj si udržel svoje postavení mezi kraji s nejnižší porodností.

3.5.3 Vývoj podílu dětí narozených v manželství

Tab.6: Vývoj podílu dětí narozených v manželství podle krajů

Kraj	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Praha	83,6	81,7	82,1	81,0	79,3	78,9	77,2	76,4	74,6
Plzeňský	85,3	84,0	82,5	80,6	80,7	79,4	76,9	75,5	70,7
Olomoucký	86,1	85,7	85,1	82,9	80,9	79,6	77,6	74,9	73,6
Jihomoravský	87,9	86,8	85,9	85,8	84,1	83,3	81,5	80,0	76,6
Středočeský	87,0	85,6	84,4	83,9	82,7	81,0	79,3	77,7	74,4
Zlínský	92,2	91,2	91,0	90,4	89,0	87,9	85,7	84,9	81,8
Liberecký	77,1	77,6	75,8	74,3	72,6	71,4	70,9	68,1	65,7
Ústecký	71,7	68,4	67,6	65,2	63,6	61,0	60,0	57,9	54,4
Moravskoslezský	83,4	81,6	80,0	79,1	76,4	75,7	73,1	70,8	67,4
Královehradecký	86,0	85,2	84,1	82,2	81,4	80,5	78,1	77,5	72,9
Jihočeský	87,1	86,2	85,2	83,6	82,5	82,0	81,2	78,1	73,9
Karlovarský	67,7	64,7	65,0	63,7	61,5	58,6	58,7	56,1	53,1
Pardubický	89,3	88,8	87,5	86,9	84,6	83,5	82,2	79,4	76,2
Vysočina	92,2	91,9	91,2	89,9	88,7	88,2	87,4	85,5	81,8
ČR	84,4	83,1	82,2	81,0	79,4	78,2	76,5	74,7	71,5

Zdroj: Český statistický úřad

Podíl dětí narozených v manželství po celé sledované období klesal ve všech krajích. Tento celkový pokles se pohybuje zhruba od 9 do 15 %.

Nejvíce manželsky narozených dětí je v Moravských krajích (Zlínský, Olomoucký, Jihomoravský, Vysočina) a v Pardubickém kraji. V roce 1995 tu bylo manželsky narozených asi 89 % dětí. Naopak kraje s nejnižším podílem manželsky narozených dětí jsou kraje na severozápadu ČR (Ústecký, Karlovarský, Liberecký), pak následuje kraj Moravskoslezský a Praha. V roce 1995 tu bylo manželsky narozeno 70 – 80 % dětí. Průměr za celou ČR je pak 84,4 %.

Na konci sledovaného období se struktura krajů v podstatě nezměnila. Nejvíce manželsky narozených dětí bylo opět v Moravských krajích a to okolo 79%. Nejméně manželsky narozených dětí pak bylo na severozápadu ČR a to asi 60%. Celorepublikový průměr je pak 71,5 %.

3.5.4. Vývoj průměrného věku matek prvního dítěte

Tab.7: Vývoj průměrného věku matek prvního dítěte v jednotlivých krajích

Kraj	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Praha	25,1	25,4	25,9	26,3	26,7	27,0	27,5	27,9	28,2
Plzeňský	22,7	23,1	23,5	24,0	24,2	24,7	25,2	25,5	25,9
Olomoucký	22,7	23,0	23,4	23,8	24,1	24,6	25,2	25,5	26,1
Jihomoravský	22,9	23,4	23,8	24,1	24,5	25,0	25,4	25,9	26,3
Středočeský	22,6	23,1	23,5	24,0	24,4	24,9	25,3	25,7	26,2
Zlínský	23,1	23,3	23,7	24,1	24,3	25,0	25,4	25,8	26,2
Liberecký	22,6	23,1	23,4	23,7	24,2	24,4	25,0	25,4	25,9
Ústecký	22,2	22,4	22,8	23,4	23,6	23,9	24,4	24,6	25,0
Moravskoslezský	22,6	23,0	23,3	23,6	23,9	24,3	24,7	25,1	25,4
Královehradecký	22,7	23,2	23,7	24,0	24,2	24,8	25,2	25,5	26,0
Jihočeský	22,8	23,1	23,5	23,9	24,3	24,9	25,2	25,5	26,0
Karlovarský	22,3	22,9	23,1	23,6	23,9	24,1	24,6	24,9	25,2
Pardubický	22,6	23,0	23,4	23,7	24,1	24,4	25,0	25,5	25,9
Vysočina	22,5	22,8	23,4	23,7	24,1	24,4	25,0	25,4	25,7
ČR	22,9	23,3	23,7	24,1	24,4	24,9	25,3	25,7	26,1

Zdroj: Český statistický úřad

Průměrný věk matek prvorodiček rostl po celé sledované období ve všech krajích. Tento celkový vzrůst se pohybuje okolo 3 let.

Nejmladší matky byly v roce 1995 v Karlovarském a Ústeckém kraji a v kraji Vysočina. Jejich věk se pohyboval okolo 22,4 let. Naopak kraje s nejvyšším průměrným věkem prvorodiček jsou: Praha (25,1) a Zlínský (23,1). Průměr za celou ČR je pak 22,9 let.

Na konci sledovaného období se struktura krajů v podstatě nezměnila. Nejmladší matky jsou opět v krajích Vysočina, Karlovarský a Ústecký, jejich věk je asi 25,4. Nejstarší prvorodičky pak zůstávají v krajích Praha (28,2), Jihomoravský (26,3) a Zlínský (26,2). Celorepublikový průměr je pak 26,1 let.

3.5.5 Vývoj hrubé míry reprodukce

Tab.8: Vývoj hrubé míry reprodukce v krajích

Kraj	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Moravskoslezský	0,634	0,598	0,583	0,565	0,553	0,547	0,562	0,570	0,580
Zlínský	0,622	0,568	0,551	0,546	0,544	0,546	0,540	0,542	0,540
Praha	0,555	0,511	0,512	0,509	0,505	0,520	0,533	0,525	0,534
Středočeský	0,619	0,570	0,576	0,559	0,550	0,566	0,562	0,584	0,584
Jihočeský	0,636	0,578	0,577	0,566	0,562	0,564	0,550	0,570	0,569
Plzeňský	0,602	0,561	0,542	0,544	0,535	0,559	0,548	0,560	0,564
Karlovarský	0,641	0,567	0,573	0,590	0,559	0,583	0,590	0,598	0,589
Ústecký	0,632	0,590	0,584	0,590	0,571	0,591	0,592	0,617	0,630
Liberecký	0,626	0,596	0,576	0,573	0,567	0,582	0,574	0,594	0,581
Královehradecký	0,634	0,600	0,593	0,583	0,575	0,572	0,570	0,571	0,590
Pardubický	0,647	0,597	0,607	0,593	0,587	0,567	0,549	0,572	0,570
Vysočina	0,663	0,607	0,607	0,593	0,559	0,569	0,551	0,573	0,576
Jihomoravský	0,610	0,570	0,557	0,552	0,534	0,530	0,537	0,559	0,554
Olomoucký	0,608	0,565	0,563	0,551	0,541	0,529	0,548	0,547	0,560
ČR	0,620	0,575	0,569	0,561	0,549	0,555	0,556	0,568	0,572

Zdroj: Český statistický úřad

Vývoj hrubé míry reprodukce úzce souvisí s vývojem úhrnné plodnosti. Je to vlastně průměrný počet narozených dívek na jednu ženu (na rozdíl od úhrnné plodnosti, která znamená průměrný počet narozených dětí na jednu ženu). Tudíž se vývoj ukazatele hmr odvíjí od vývoje ukazatele úp.

Hrubá míra reprodukce od prvního sledovaného roku (1995) do roku 2000 klesá v Moravskoslezském, Karlovarském, Ústeckém, Jihomoravském, Olomouckém kraji a Praze. V Zlínském, Středočeském, Jihočeském, Plzeňském, Libereckém, Královehradeckém, Pardubickém kraji a v kraji Vysočina klesá hrubá míra reprodukce až do roku 2001. Po tomto

zlomů dochází ve všech krajích k mírnému růstu nebo kolísání tohoto ukazatele, ale žádný z nich už nedosahuje počáteční hodnoty.

Mezi kraje s největší hrubou mírou reprodukce patřil v roce 1995 kraj Vysočina, Pardubický a Karlovarský kraj s ukazatelem s hodnotou okolo 0,645. Naopak kraje s nejnižší hrubou mírou reprodukce jsou Praha, Plzeňský a Olomoucký kraj s ukazatelem okolo 0,59.

Na konci sledovaného období (2003) patřil mezi kraje s největší hrubou mírou reprodukce Ústecký, Královéhradecký a Karlovarský kraj s hodnotou vyšší než 0,59. Pouze Karlovarský kraj si udržel třetí místo. Naopak kraje s nejnižší hrubou mírou reprodukce byly Praha, Zlínský a Jihomoravský kraj s hodnotou kolem 0,545. Svoje první místo mezi kraji s nejnižší hrubou mírou reprodukce si udržel kraj Praha.

3.6 Příčiny rozdílného průměrného věku prvorodiček

3.6.1 Vliv vzdělanostní struktury jednotlivých krajů na průměrný věk matek prvního dítěte

Předpoklad: „Čím vyšší bude ukazatel vzdělanostní úrovně, tím vyšší by měl být průměrný věk matek prvního dítěte.“

Dá se předpokládat, že je to způsobeno tím, že:

- vystudovaní lidé zodpovědněji plánují rodičovství,
- ženy odkládají porod prvního dítěte do doby po ukončení studia.

„Ukazatel vzdělanostní úrovně (S_{2001}) = $z + 2m_- + 3m_+ + 4v$

kde:

z - podíl osob se základním vzděláním

m_- - podíl osob vyučených a absolventů středních škol bez maturity

m_+ - podíl osob se středním vzděláním s maturitou

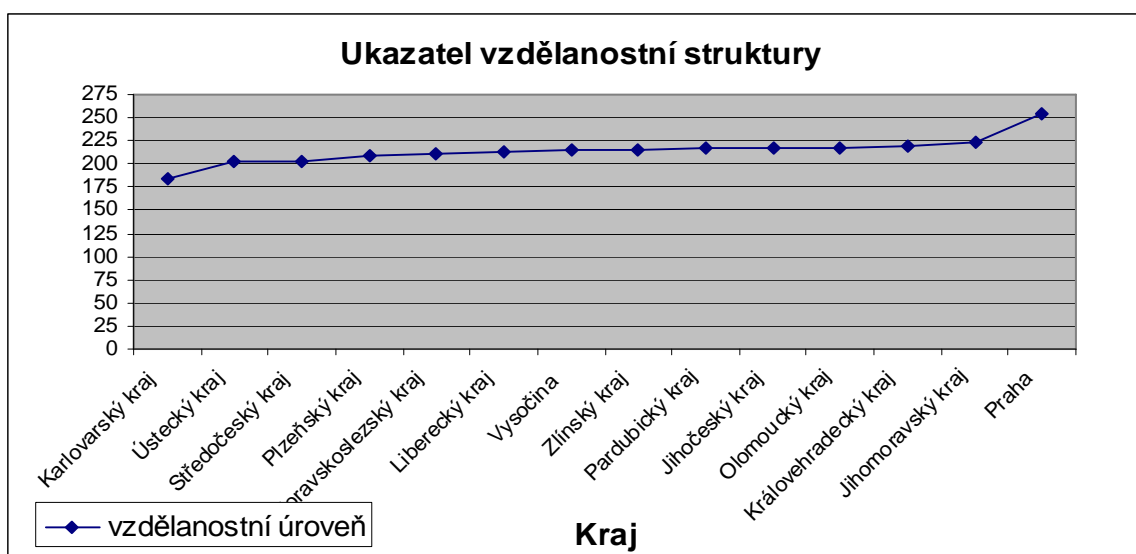
v - podíl osob s vysokoškolským vzděláním“ (Šašek,)

Tab.9: Rozdělení jednotlivých krajů podle vzdělanostní úrovně a průměrného věku prvorodiček:

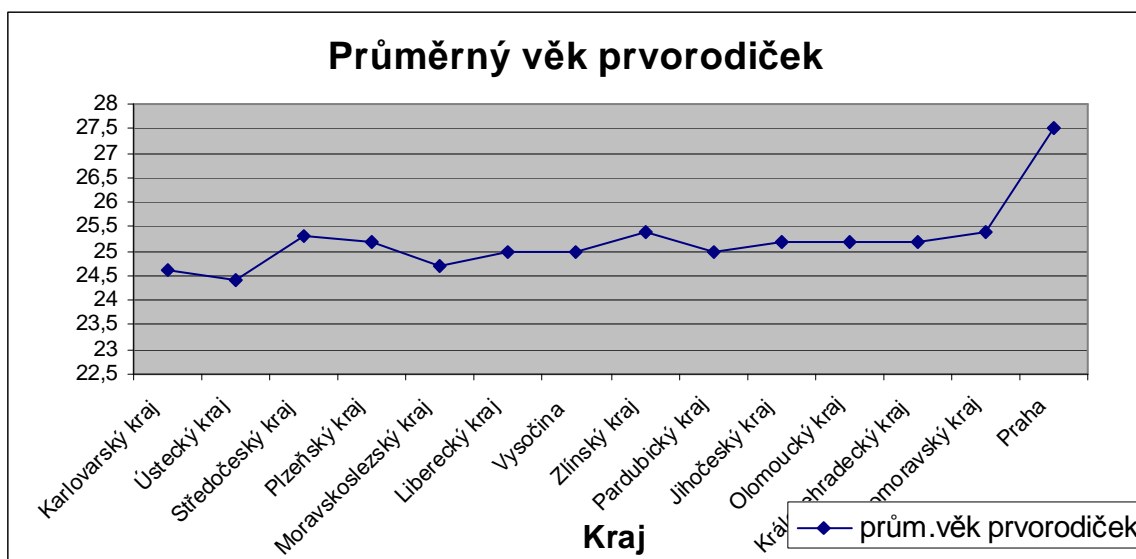
Kraj	S ₂₀₀₁	Průměrný věk prvorodiček (2001)
Karlovarský kraj	183	24,6
Ústecký kraj	202,8	24,4
Středočeský kraj	203,4	25,3
Plzeňský kraj	209,5	25,2
Moravskoslezský kraj	210,9	24,7
Liberecký kraj	212,9	25,0
Vysočina	214,4	25,0
Zlínský kraj	215,9	25,4
Pardubický kraj	216,3	25,0
Jihočeský kraj	217,3	25,2
Olomoucký kraj	217,3	25,2
Královehradecký kraj	218,3	25,2
Jihomoravský kraj	222,5	25,4
Praha	254,8	27,5
ČR	220,5	25,3

Zdroj: Krajské pobočky ČSÚ

Graf.2: Ukazatel vzdělanostní úrovně v krajích

Graf 3: Průměrný věk prvorodiček v krajích

Grafy potvrzují platnost předpokladu, tj. průměrný věk matek prvního dítěte je závislý na vzdělanostní úrovni kraje. Křivky obou ukazatelů jsou si až na menší výkyvy podobné, obě mají rostoucí trend. Platí tedy, že čím je vyšší vzdělanostní úroveň kraje, tím vyšší je věk prvorodiček.

Z tabulky a grafů například vyplývá, že Praha je kraj s nejvyšší úrovní vzdělanosti a současně je to také kraj s nejvyšším průměrným věkem prvorodiček. Naopak Karlovarský kraj má nejnižší vzdělanostní úroveň, které odpovídá druhý nejnižší průměrný věk matek prvních dětí.

3.6.2 Závěr

Rozdílný průměrný věk prvorodiček v jednotlivých krajích je způsoben rozdílnou vzdělanostní úrovní obyvatel (tedy i žen) v tomto kraji.

3.7 Příčiny rozdílného podílu dětí narozených v manželství

3.7.1 Vliv podílu věřících obyvatel v jednotlivých krajích na podíl dětí narozených v manželství

Předpoklad: „Čím vyšší bude podíl věřících, tím větší by měl být podíl dětí narozených v manželství.“

Dá se předpokládat, že je to způsobeno:

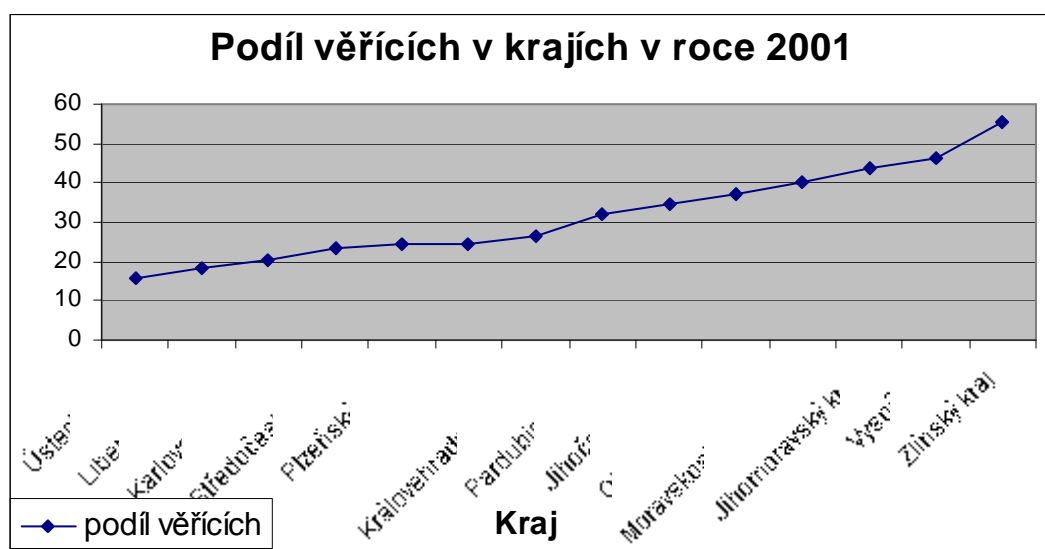
- tlakem okolí na sňatek partnerů v případě těhotenství ženy,
- prvním sexuálním stykem po svatbě

Tab.10: Rozdělení krajů podle podílu věřících a podílu manželsky narozených dětí:

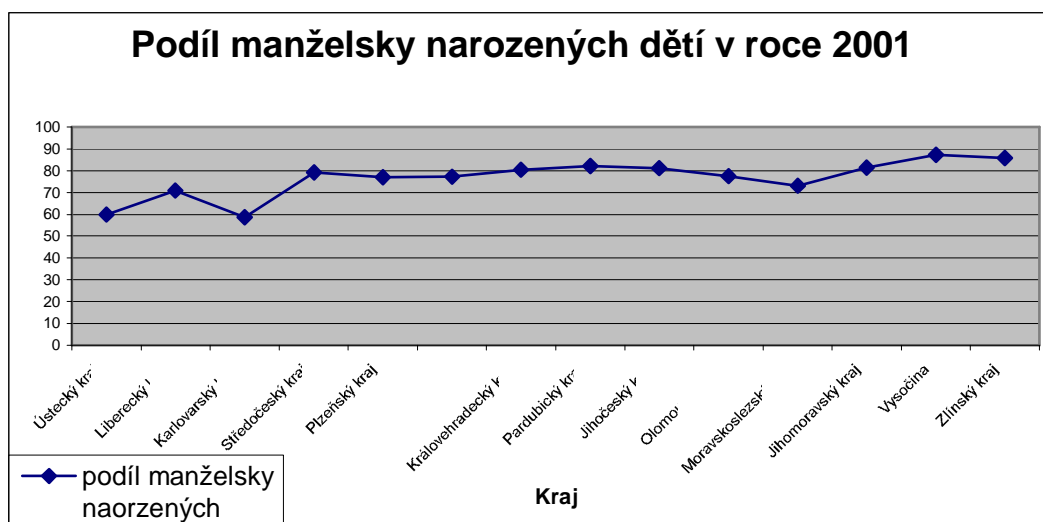
Kraj	Podíl věřících v roce 2001 (v %)	Podíl manželsky narozených dětí v roce (v %)
Ústecký kraj	15,8	60,0
Liberecký kraj	18,4	70,9
Karlovarský kraj	20,5	58,7
Středočeský kraj	23,50	79,30
Plzeňský kraj	24,2	76,9
Praha	24,5	77,2
Královohradecký kraj	26,6	80,5
Pardubický kraj	32,0	82,2
Jihočeský kraj	34,7	81,2
Olomoucký kraj	37,0	77,6
Moravskoslezský kraj	40,2	73,1
Jihomoravský kraj	43,7	81,5
Vysočina	46,4	87,4
Zlínský kraj	55,2	85,7
ČR	32,1	76,5

Zdroj: Krajské pobočky ČSÚ

Graf 4: Podíl věřících v krajích

Graf 5: Podíl manželsky narozených dětí v krajích

Grafy potvrzují platnost předpokladu, tj. že podíl dětí narozených v manželství je závislý na podílu věřících obyvatel v kraji. Křivky obou ukazatelů jsou rostoucí, i když jsou patrné výkyvy jako v případě Karlovarského a Moravskoslezského kraje. I přesto se dá říci, že čím větší je podíl věřících obyvatel, tím vyšší je podíl manželsky narozených dětí.

Z tabulky a grafů například vyplývá, že kraj Vysočina je kraj s nejvyšším podílem věřících obyvatel a současně je to také kraj s nejvyšším podílem manželsky narozených dětí. Naopak Ústecký kraj má nejnižší podíl věřících, kterému odpovídá nejnižší podíl manželsky narozených dětí.

3.7.2 Závěr

Rozdílný podíl dětí narozených v manželství v jednotlivých krajích je způsoben různým podílem věřících v kraji.

3.8 Příčiny rozdílné úhrnné plodnosti

3.8.1 Vliv podílu věřících obyvatel jednotlivých krajů na úhrnnou plodnost

Předpoklad: „Čím vyšší bude podíl věřících obyvatel, tím větší by měla být úhrnná plodnost“

Dá se předpokládat, že je to způsobeno tím, že věřící občané:

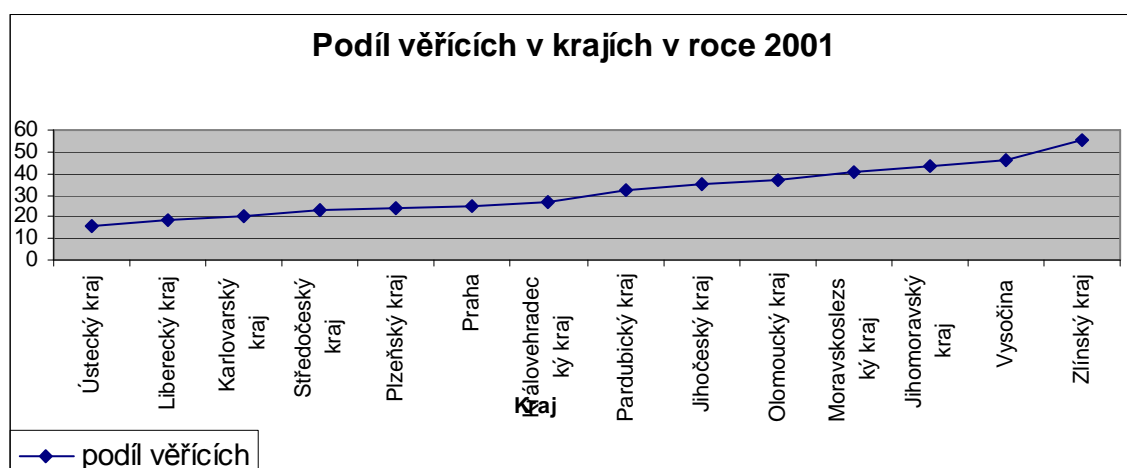
- bojují proti umělému přerušení těhotenství
- neuznávají antikoncepci

Tab.11: Rozdělení krajů podle podílu věřících obyvatel a úhrnné plodnosti:

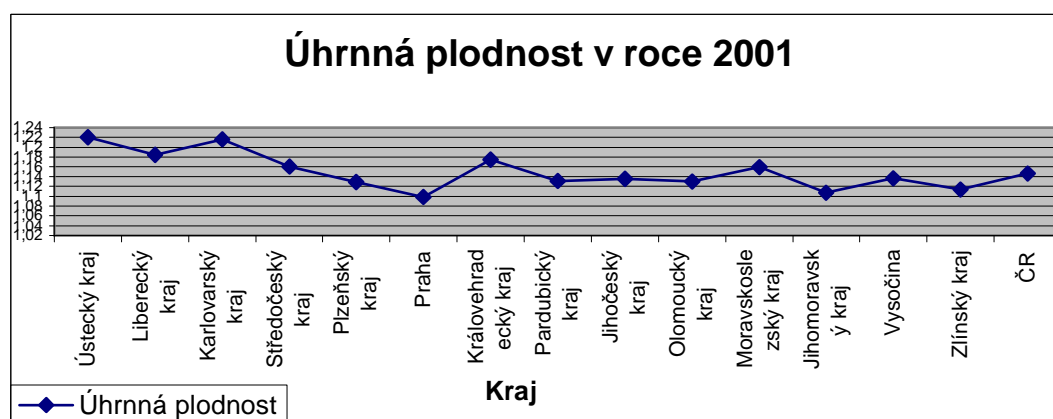
Kraj	Podíl věřících v roce 2001 (v %)	Úhrnná plodnost v roce 2001
Ústecký kraj	15,8	1,220
Liberecký kraj	18,4	1,184
Karlovarský kraj	20,5	1,216
Středočeský kraj	23,5	1,160
Plzeňský kraj	24,2	1,129
Praha	24,5	1,098
Královohradecký kraj	26,6	1,175
Pardubický kraj	32,0	1,131
Jihočeský kraj	34,7	1,135
Olomoucký kraj	37,0	1,130
Moravskoslezský kraj	40,2	1,159
Jihomoravský kraj	43,7	1,107
Vysočina	46,4	1,136
Zlínský kraj	55,2	1,114
ČR	32,1	1,146

Zdroj: Krajské pobočky ČSÚ

Graf 6. Podíl věřících obyvatel v krajích

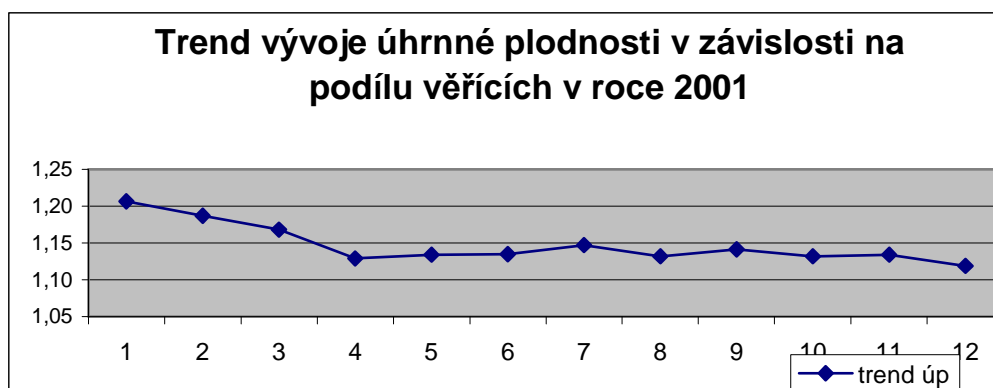
Graf 7: Úhrnná plodnost v krajích

Křivka ukazatele podílu věřících obyvatel v kraji je rostoucí, pokud by byl předpoklad platný, měla by být křivka úhrnné plodnosti taktéž rostoucí – tj. platila by přímá úměra. Avšak křivka úhrnné plodnosti vykazuje velké výkyvy, takže nelze určit, zda je rostoucí či ne.

Pro eliminace výkyvů a zjištění trendu vývoje úhrnné plodnosti v závislosti na podílu věřících lze použít metodu klouzavých průměrů ze tří po sobě následujících hodnot \bar{u}_p a sestavit podle ní nový graf.

Graf 8: Trend vývoje úhrnné plodnosti v závislosti na podílu věřících v roce 2001

Ani tento graf však nepotvrzuje předpoklad, že čím větší bude podíl věřících, tím větší bude úhrnná plodnost. Křivka podílu věřících a křivka trendu úhrnné plodnosti mají totiž opačný průběh.

3.8.2 Vliv čistého peněžního příjmu na úhrnnou plodnost

Předpoklad: „Čím vyšší bude čistý peněžní příjem na jednoho člena domácnosti, tím vyšší by měla být úhrnná plodnost.“

Dá se předpokládat, že to bude způsobeno tím, že rodiny si mohou při větších příjmech dovolit mít více dětí.

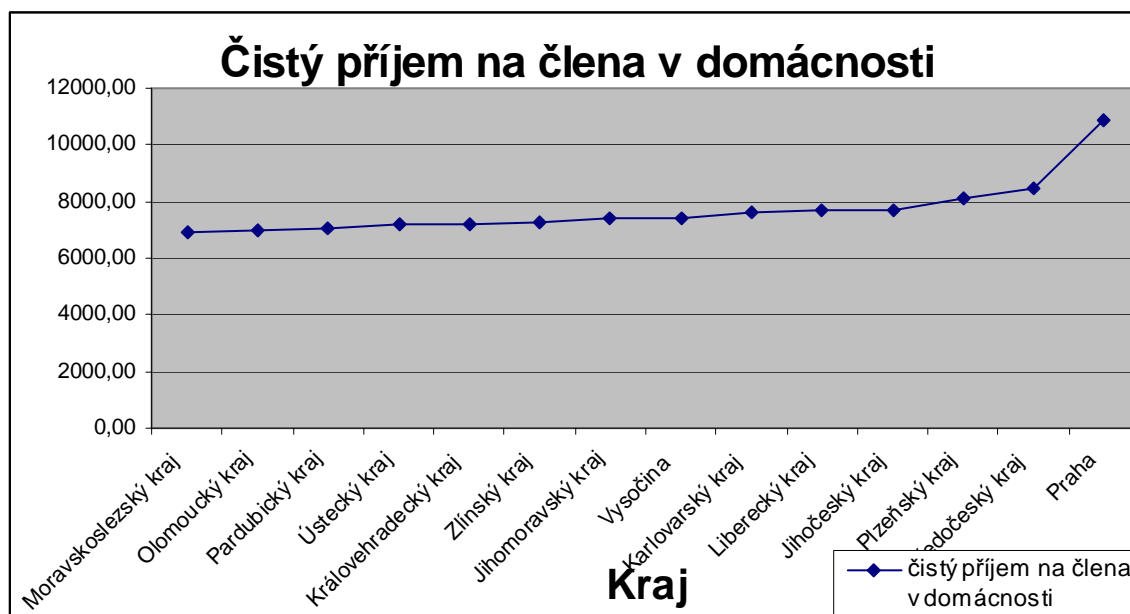
Tab. 12: Rozdělení krajů podle příjmů na jednoho člena domácnosti a úhrnné plodnosti:

Kraj	Příjem na jednoho člena domácnosti (2001)	Úhrnná plodnost (2001)
Moravskoslezský kraj	6 913	1,159
Olomoucký kraj	7 008	1,130
Pardubický kraj	7 072	1,131
Ústecký kraj	7 174	1,220

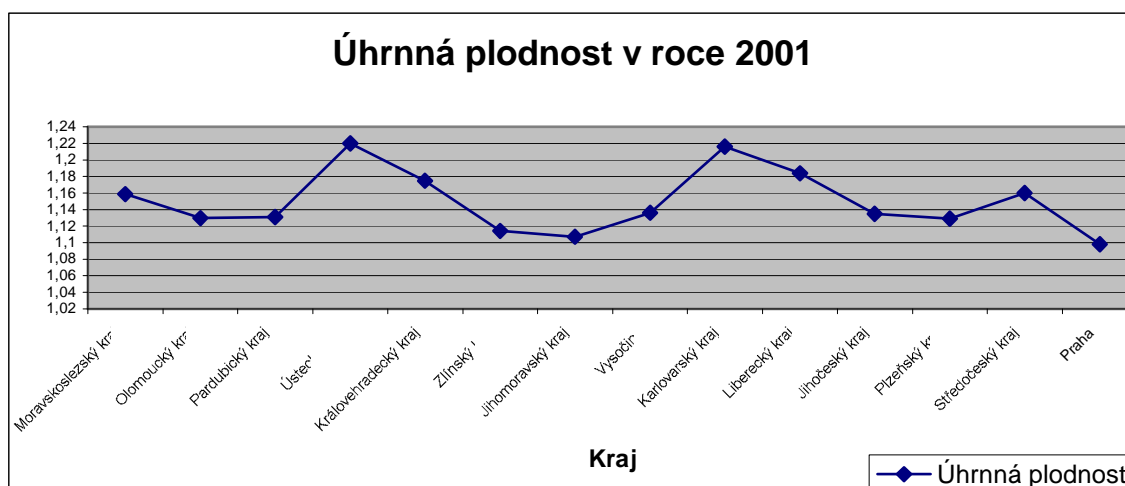
Královehřecký kraj	7 187	1,175
Zlínský kraj	7 258	1,114
Jihomoravský kraj	7 377	1,107
Vysočina	7 432	1,136
Karlovarský kraj	7 610	1,216
Liberecký kraj	7 667	1,184
Jihočeský kraj	7 690	1,135
Plzeňský kraj	8 105	1,129
Středočeský kraj	8 438	1,160
Praha	10 889	1,098
ČR	7 837	1,146

Zdroj: Krajské pobočky ČSÚ

Graf 9: Čistý příjem na člena v domácnosti v krajích v roce 2001

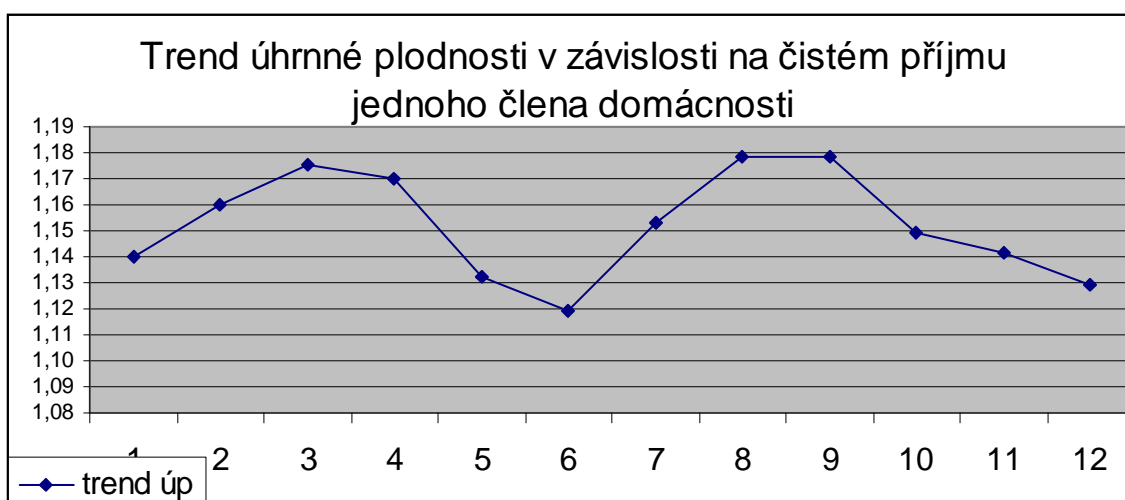
Graf 10: Úhrnná plodnost v krajích v roce 2001

Křivka ukazatele čistého příjmu na jednoho člena domácnosti je rostoucí, pokud by byl předpoklad platný, měla by být křivka úhrnné plodnosti také rostoucí – tj. platila by přímá úměra. Avšak křivka úhrnné plodnosti vykazuje velké výkyvy, takže nelze říci, zda je rostoucí či ne.

V tomto případě opět pro eliminaci výkyvů a zjištění trendu vývoje úp v závislosti na čistém příjmu na jednoho člena domácnosti se dá použít metoda klouzavých průměrů ze tří po sobě následujících hodnot úp a sestavit podle ní nový graf.

Graf 11: Trend úhrnné plodnosti v závislosti na čistém příjmu jednoho člena domácnosti

Ani tento graf však nepotvrzuje předpoklad, že čím větší čistý příjem na člena domácnosti, tím větší bude úhrnná plodnost. Křivka čistého průměrného příjmu na člena domácnosti a křivka trendu úhrnné plodnosti mají totiž zcela odlišný průběh.

3.8.3 Vliv vzdělanostní úrovně na úhrnnou plodnost

Předpoklad: „Čím vyšší bude ukazatel vzdělanostní úrovně v kraji, tím nižší by měla být úhrnná plodnost.“

Dá se předpokládat, že to bude způsobeno tím, že vzdělaní lidé:

- si silněji uvědomují obtížnost výchovy dětí,
- mají větší možnosti seberealizace.

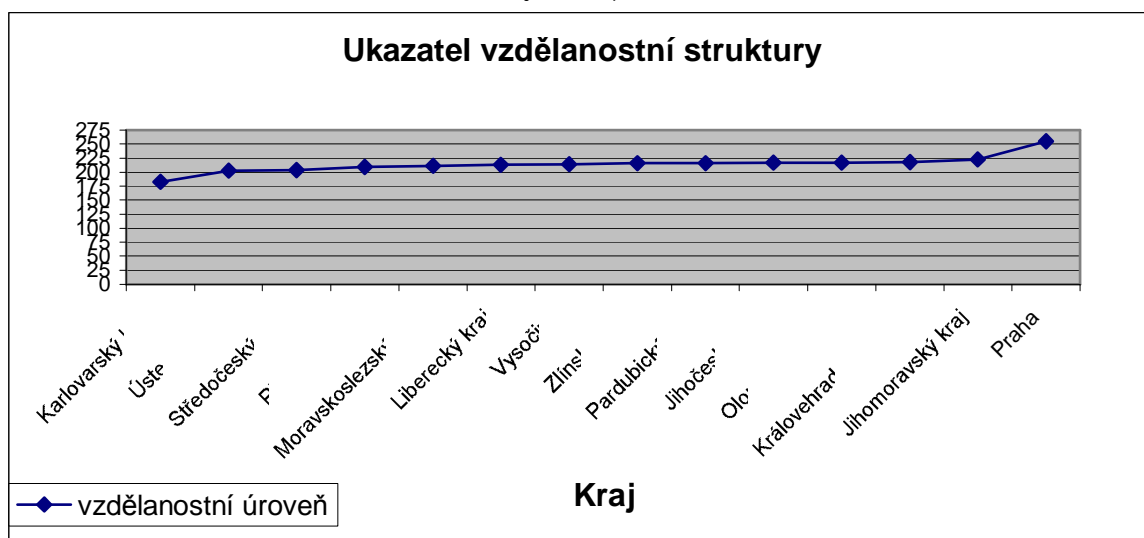
Tab.13: Rozdělení krajů podle ukazatele vzdělanostní úrovně a ukazatele úhrnné plodnosti:

Kraj	S ₂₀₀₁	Úhrnná plodnost (2001)
Karlovarský kraj	183	1,216
Ústecký kraj	202,8	1,22
Středočeský kraj	203,4	1,16
Plzeňský kraj	209,5	1,129
Moravskoslezský kraj	210,9	1,159
Liberecký kraj	212,9	1,184
Vysočina	214,4	1,136
Zlínský kraj	215,9	1,114
Pardubický kraj	216,3	1,131

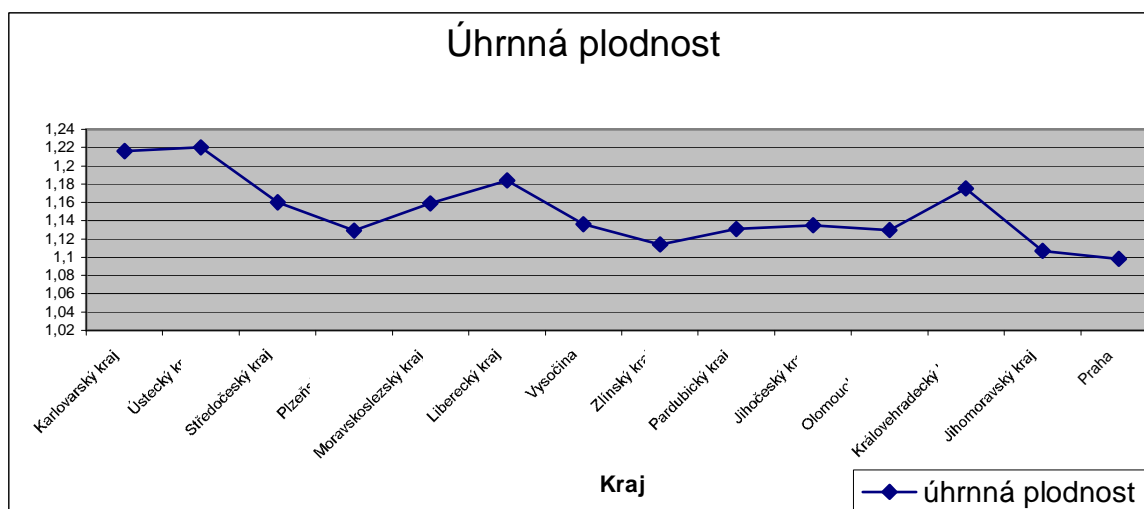
Jihočeský kraj	217,3	1,135
Olomoucký kraj	217,3	1,13
Královehradecký kraj	218,3	1,175
Jihomoravský kraj	222,5	1,107
Praha	254,8	1,098
ČR	220,5	1,146

Zdroj: Krajské pobočky ČSÚ

Graf 12: Ukazatel vzdělanostní struktury v krajích

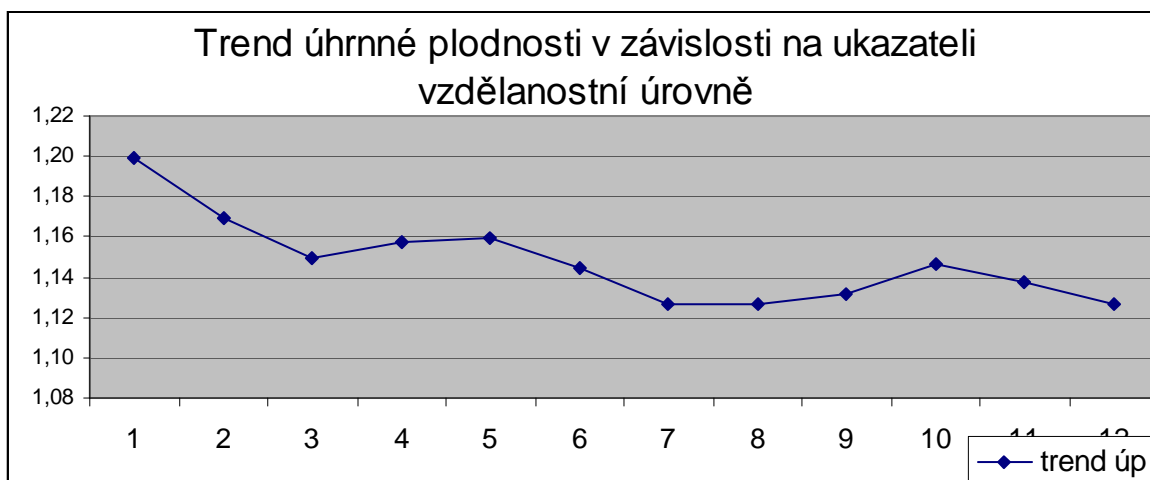
Graf 13: Úhrnná plodnost v krajích

Křivka ukazatele vzdělanostní struktury je rostoucí, pokud by byl předpoklad platný, měla by být křivka úhrnné plodnosti klesající – tj. platil by inverzní vztah mezi oběma veličinami. Avšak křivka úhrnné plodnosti vykazuje velké výkyvy, takže se nedá určit, zda je klesající či ne.

V tomto případě opět pro eliminaci výkyvů a zjištění trendu vývoje úp v závislosti na ukazateli vzdělanostní struktury se dá použít metoda klouzavých průměrů ze tří po sobě následujících hodnot úp a sestavit podle ní nový graf.

Graf 14: Trend úhrnné plodnosti v závislosti na ukazateli vzdělanostní úrovně

Tento graf již potvrzuje předpoklad, že úhrnná plodnost je nepřímo úměrně závislá na vzdělanostní struktuře obyvatel v kraji. Křivka vzdělanostní úrovně má totiž opačný průběh než křivka trendu úhrnné plodnosti.

3.8.4 Závěr

Rozdílná úhrnná plodnost v jednotlivých krajích je způsobena rozdílnou vzdělanostní úrovní obyvatel v daném kraji. Dá se říci, že vzdělanost nepřímo úměrně ovlivňuje úhrnnou plodnost.

Naopak žádný vliv na úhrnnou plodnost nemá podíl věřících v kraji ani čistý příjem na člena domácnosti.

3.9 Příčiny rozdílné hrubé míry porodnosti

3.9.1 Vliv hrubé míry sňatečnosti na hrubou míru porodnosti

Předpoklad: „Čím větší bude hrubá míra sňatečnosti (tj. počet sňatků na 1000 obyvatel), tím větší by měla být hrubá míra porodnosti (tj. počet živě narozených na 1000 obyvatel).“

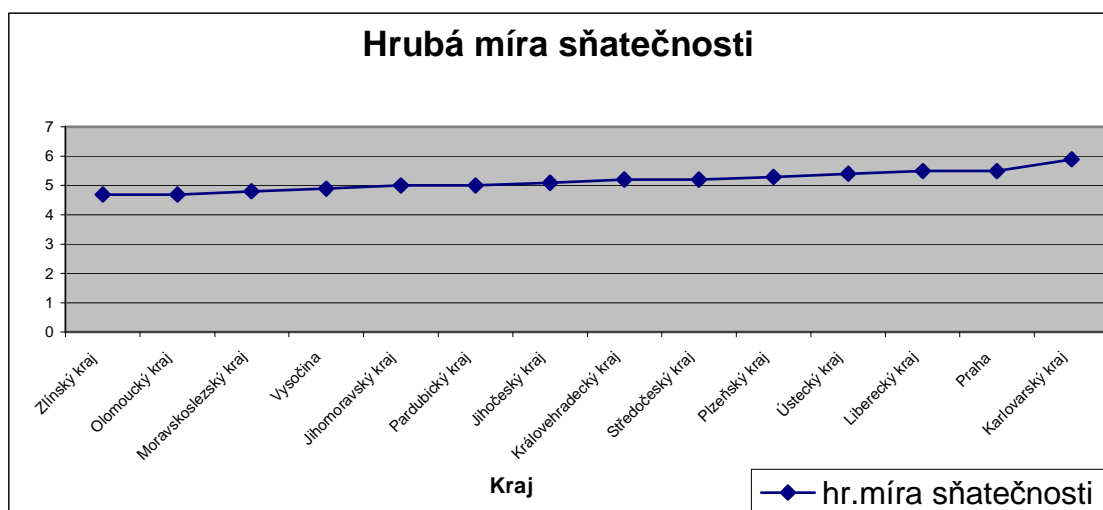
Dá se předpokládat, že to bude způsobeno tím, že pokud se partneři spolu vezmou, plánují v budoucnu mít dítě.

Tab.14: Rozdělení krajů podle hrubé míry sňatečnosti a hrubé míry porodnosti:

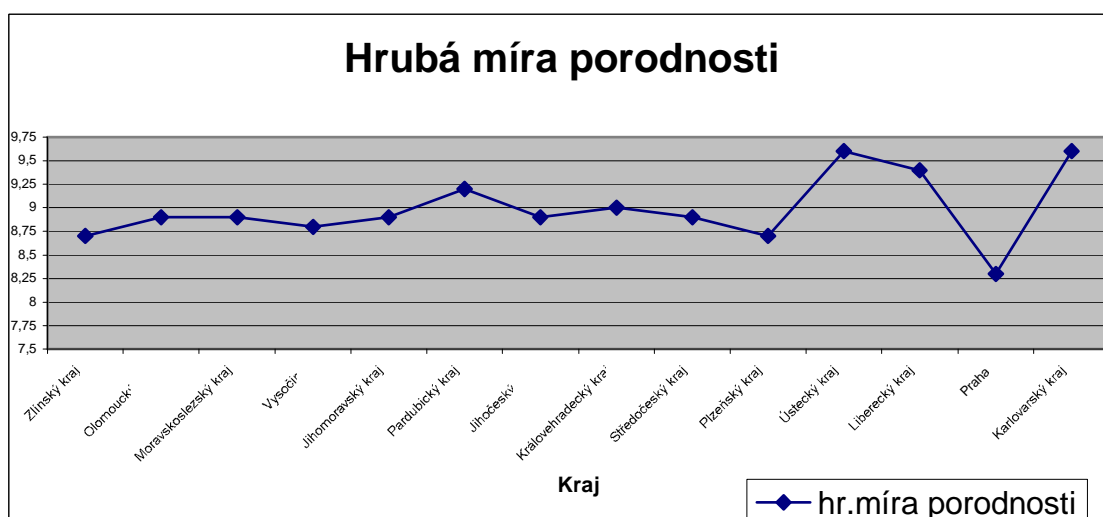
Kraj	hr. míra sňatečnosti (2001)	hr.míra porodnosti (2001)
Zlínský kraj	4,7	8,7
Olomoucký kraj	4,7	8,9
Moravskoslezský kraj	4,8	8,9
Vysočina	4,9	8,8
Jihomoravský kraj	5,0	8,9
Pardubický kraj	5,0	9,2
Jihočeský kraj	5,1	8,9
Královohradecký kraj	5,2	9,0
Středočeský kraj	5,2	8,9
Plzeňský kraj	5,3	8,7
Ústecký kraj	5,4	9,6
Liberecký kraj	5,5	9,4
Praha	5,5	8,3
Karlovarský kraj	5,9	9,6
ČR	5,1	8,9

Zdroj: Krajské pobočky ČSÚ

Graf 15: Hrubá míra sňatečnosti v krajích

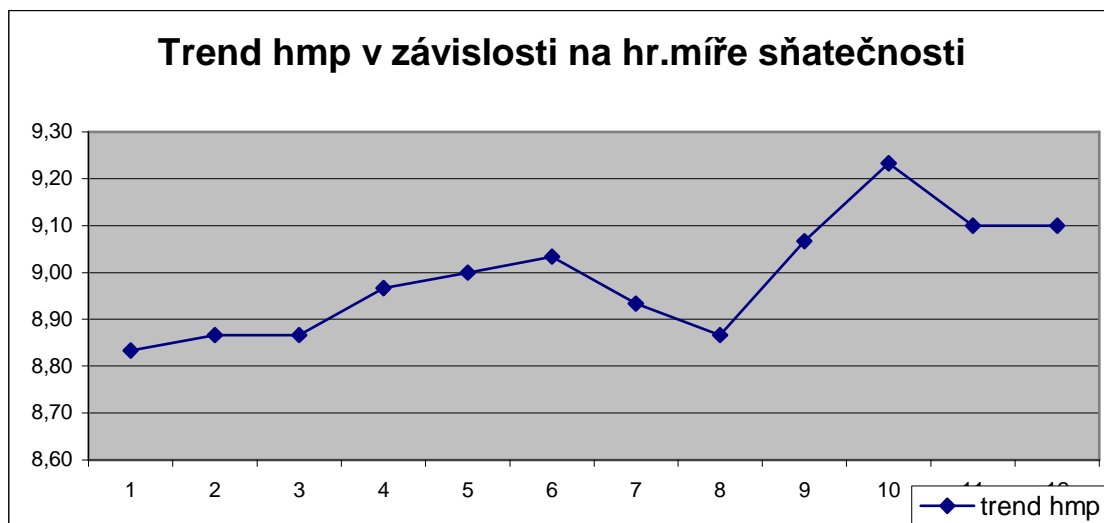
Graf 16: Hrubá míra porodnosti v krajích

Křivka ukazatele hrubé míry sňatečnosti je rostoucí, pokud by byl předpoklad platný, měla by být křivka hrubé míry porodnosti také rostoucí – tj. platil by přímo úměrný vztah. Avšak křivka hrubé míry porodnosti vykazuje velké výkyvy a tak nelze říci, zda je rostoucí či ne.

Pro eliminace výkyvů a zjištění trendu vývoje hrubé míry porodnosti v závislosti na hrubé míře sňatečnosti lze použít metodu klouzavých průměrů ze tří po sobě následujících hodnot hmp a sestavit nový graf.

Graf 17: Trend hrubé míry porodnosti v závislosti na hrubé míře sňatečnosti

Tento graf již potvrzuje předpoklad, že hrubá míra porodnosti přímo úměrně závisí na hrubé míře sňatečnosti. Obě křivky – hrubé míry sňatečnosti, i trend hrubé míry porodnosti – jsou totiž rostoucí.

3.9.2 Vliv průměrného věku obyvatel kraje na hrubou míru porodnosti

Předpoklad: „Čím nižší bude průměrný věk obyvatel v kraji, tím vyšší by měla být hrubá míra porodnosti (tj. počet živě narozených dětí na 1000 obyvatel).“

Dá se předpokládat, že to bude způsobeno tím, že v populaci bude více lidí ve věku vysoké intenzity plodnosti a to se projeví zvýšenou porodností.

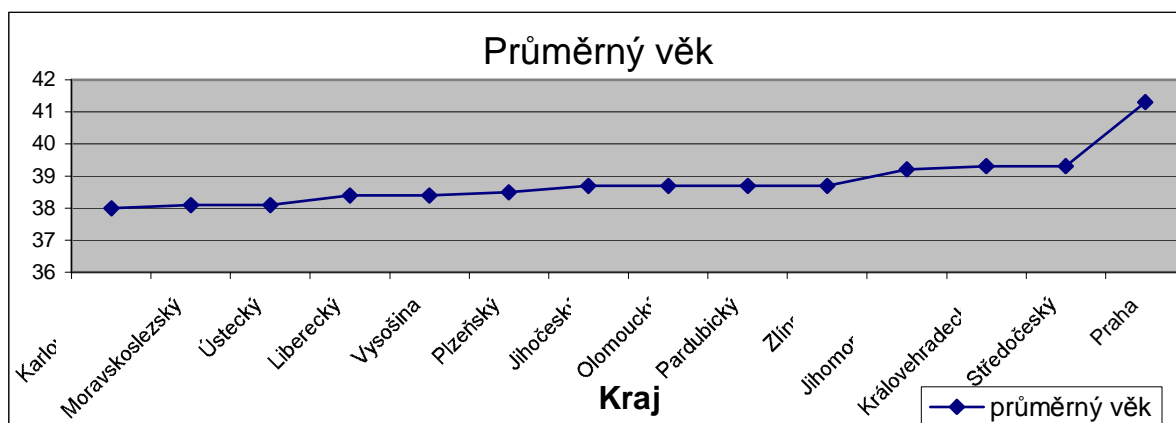
Tab.15: Rozdělení krajů podle hrubé míry porodnosti a průměrného věku obyvatel:

Kraj	hmp (2001)	Průměrný věk (2001)
Karlovarský	9,6	38
Moravskoslezský	8,9	38,1
Ústecký	9,6	38,1
Liberecký	9,4	38,4
Vysočina	8,8	38,4

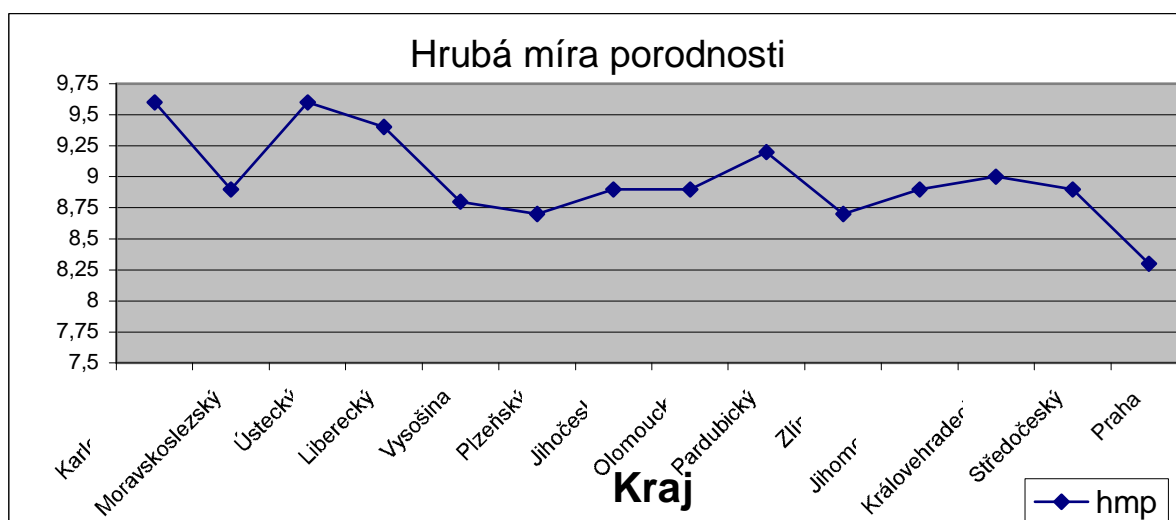
Plzeňský	8,7	38,5
Jihočeský	8,9	38,7
Olomoucký	8,9	38,7
Pardubický	9,2	38,7
Zlínský	8,7	38,7
Jihomoravský	8,9	39,2
Královehradecký	9	39,3
Středočeský	8,9	39,3
Praha	8,3	41,3
ČR	8,9	39

Zdroj: Krajské pobočky ČSÚ

Graf 18: Průměrný věk v krajích

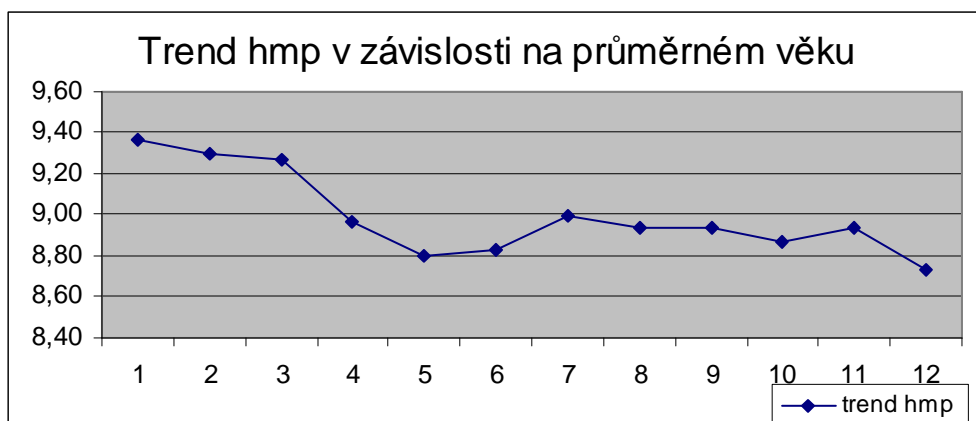
Graf 19: Hrubá míra porodnosti v krajích

Křivka ukazatele průměrného věku je rostoucí, pokud by byl předpoklad platný, měla by být křivka hrubé míry porodnosti klesající – tj. platil by inverzní vztah obou křivek. Avšak křivka hrubé míry porodnosti vykazuje velké výkyvy a tak nelze určit, zda je klesající či ne.

Pro eliminace výkyvů a zjištění trendu vývoje hrubé míry porodnosti v závislosti na průměrném věku obyvatel kraje lze použít metodu klouzavých průměrů ze tří po sobě následujících hodnot hmp a sestavit nový graf.

Graf 20: Trend hrubé míry porodnosti v závislosti na průměrném věku

Tento graf již potvrzuje předpoklad, že hrubá míra porodnosti nepřímo úměrně závisí na průměrném věku obyvatel v kraji. Křivka průměrného věku má totiž opačný průběh než křivka trendu hrubé míry porodnosti.

3.9.3 Závěr

Rozdílná hrubá míra porodnosti v jednotlivých krajích je ovlivněna jak hrubou mírou sňatečnosti, tak průměrným věkem obyvatel v daném kraji. Na hrubou míru porodnosti má tedy:

- přímo úměrný vliv sňatečnost
- nepřímo úměrný vliv průměrný věk obyvatel.

4. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo popsat a zhodnotit **vývoj ukazatelů plodnosti a porodnosti** v jednotlivých krajích České republiky od roku 1995 do roku 2003 a najít **příčiny rozdílných hodnot**. V kontextu s tím je i popsán a zhodnocen trend vývoje těchto ukazatelů za celou Českou republiku a to zejména od devadesátých let 20. století, kdy docházelo k razantním změnám ve vývoji plodnosti a porodnosti.

Proces rození je vedle procesu úmrtnosti **základní složkou demografické reprodukce**. Ovlivňuje jednak věkovou strukturu populace a jednak její velikost. Narozené děti se nejčastěji hodnotí podle pohlaví, vitality a věku nebo rodinného stavu matky. Proces rození se hodnotí pomocí ukazatelů porodnosti a plodnosti. **Ukazatelé porodnosti** vyjadřují počet narozených dětí na 1000 obyvatel středního stavu a **ukazatelé plodnosti** vyjadřují počet dětí na jednu ženu. Ukazatele plodnosti se dále dělí na ukazatele konečné a ukazatele úhrnné plodnosti. Zvláštním ukazatelem je hrubá míra porodnosti, která udává počet narozených dívek na jednu ženu. Při hodnocení procesu rození je lepší použít ukazatelé plodnosti, neboť ty nejsou zkresleny věkovou strukturou sledované populace.

Reprodukční chování lidí je ovlivňováno populačním klimatem. **Populační klima** je společenská a psychosociální atmosféra, vytvářející se kolem plánování, početí, rození dětí a v širším smyslu i hodnoty dítěte v životě rodiny a společnosti. Stát se také snaží ovlivnit reprodukční chování svých obyvatel a to pomocí **populační politiky**, která může mít v natalitní oblasti jednak pronatalitní a jednak protinatalitní charakter. **Natalitní politika v ČR** byla do konce 80. let 20. století pronatalitní, stát se totiž snažil mít dostatek pracovní síly. Po pádu komunistického režimu toto opodstatnění ztratilo svůj význam a stát se přestal snažit regulovat porodnost. To se projevilo během první poloviny 90. let prudkým poklesem počtu narozených dětí. Ke konci 90. let se již zřetelněji objevují snahy prosadit opatření, jejichž cílem by bylo zvýšení porodnosti.

Vývoj porodnosti v ČR do 90. let 20. století byl ovlivněn řadou událostí a to zejména oběma světovými válkami, hospodářskou krizí, vynálezem hormonální antikoncepce, pronatalitní politikou na přelomu 60. a 70. let a „sametovou revolucí“. **V 90. letech** je pak reprodukční chování charakterizováno dramatickým poklesem plodnosti, výrazným zvyšováním věku matek

při porodu, zvyšováním počtu i podílu dětí narozených mimo manželství, poklesem počtu potratů a zvyšováním podílu dětí narozených jako první v pořadí. **Na počátku 21. století** se silné ročníky narozené v populační vlně z poloviny 70. let (ročníky 1973 – 1977) dostávají do věku nejvyšší intenzity plodnosti, to má za následek, že počet narozených dětí od roku 2001 mírně narůstá.

Ukazatel úhrnné plodnosti od roku 1995 ve většině krajů klesá až do roku 2000, poté mírně kolísá, ale nikdy už nedosahuje počáteční hodnoty. Na konci sledovaného období (2003) patří mezi kraje s největší úhrnnou plodností Ústecký, Královéhradecký a Karlovarský kraj s hodnotou vyšší než 1,21. Naopak kraje s nejnižší úhrnnou plodností jsou Praha, Zlínský a Jihomoravský kraj s hodnotou kolem 1,12.

Podíl dětí narozených v manželství po celé sledované období (1995 – 2003) klesá ve všech krajích. Tento celkový pokles se pohybuje zhruba od 9 do 15 %. Nejvíce manželsky narozených dětí je v Moravských krajích a to okolo 79 % (v roce 2003). Naopak kraje s nejnižším podílem manželsky narozených dětí jsou kraje na severu a severozápadu ČR, pak následuje kraj Moravskoslezský a Praha a to asi 60 % (v roce 2003). Celorepublikový průměr je pak 71,5 %.

Průměrný věk matek prvorodiček roste po celé sledované období ve všech krajích. Tento celkový vzrůst se pohybuje okolo 3 let. Nejmladší matky jsou v roce 2003 v krajích Vysočina, Karlovarský a Ústecký, jejich věk je asi 25,4. Nejstarší prvorodičky pak zůstávají v krajích Praha (28,2), Jihomoravský (26,3) a Zlínský (26,2). Celorepublikový průměr je pak 26,1 let.

Vývoj **hrubé míry reprodukce** úzce souvisí s vývojem úhrnné plodnosti. Tudíž se vývoj ukazatele hmr odvíjí od vývoje ukazatele úp.

V další části bakalářské práce byly zjišťovány **důvody rozdílných hodnot ukazatelů** porodnosti a plodnosti mezi kraji. A byly nalezeny následující příčiny. Rozdílný **průměrný věk prvorodiček** v jednotlivých krajích **je způsoben** rozdílnou **vzdělanostní úrovní obyvatel** (tedy i žen) v tomto kraji (platí, že čím vyšší je vzdělanostní úroveň, tím vyšší je věk prvorodiček). Rozdílný **podíl dětí narozených v manželství** v jednotlivých krajích **je způsoben** různým **podílem věřících** v kraji (platí, že čím větší je podíl věřících v kraji, tím vyšší je podíl dětí narozených v manželství). Rozdílná **úhrnná plodnost** v jednotlivých krajích **je způsobena**

rozdílnou **vzdělanostní úroveň** obyvatel v daném kraji. Dá se říci, že vzdělanost nepřímo úměrně ovlivňuje úhrnnou plodnost. Naopak žádný vliv na úhrnnou plodnost nemá podíl věřících v kraji, ani čistý příjem na člena domácnosti. Rozdílná **hrubá míra porodnosti** v jednotlivých krajích je **ovlivněna** jak **hrubou mírou sňatečnosti** (přímo úměrně), tak **průměrným věkem obyvatel** v daném kraji (nepřímo úměrně).

5. Navrhovaná doporučení

V celé ČR je nejproblematictější ukazatel úhrnné plodnosti, tj. počet dětí připadajících na jednu ženu. Jeho hodnota je do 1,2 a tudíž není zajištěna ani prostá reprodukce obyvatelstva. Důsledkem tohoto stavu je mimo jiné stárnutí populace.

Stát by měl proto uplatňovat více prostředky pronatalitní politiky. Zdravý rozvoj obyvatelstva a význam rodiny by měl být zakotven přímo v ústavě republiky. Dále by stát by měl:

- poskytovat vyšší přídavky na děti
- poskytovat větší slevy na dani podle počtu vyživovaných osob (jak na dítě, tak i na vyživovanou manželku/manžela)
- finančně podporovat vznik a fungování jeslí, mateřských škol a družin mládeže. Je potřeba hustá síť těchto zařízení a je také třeba rozšířit jejich provozní dobu
- poskytovat vyšší rodičovský příspěvek
- vyplácet vyšší porodné
- zvýhodňovat zaměstnavatele, kteří zaměstnávají ženy s mladšími dětmi – pomocí dotací na pracovní místa nebo pomocí daňových úlev
- podporovat výstavbu nových bytů
- poskytovat novomanželské půjčky

6. Seznam použitých informačních zdrojů

- KALIBOVÁ, K.: *Úvod do demografie*, Praha: Karolinum, 2001, 2. vyd. ISBN 80-246-0222-9
- KALIBOVÁ, K., PAVLÍK, Z., VODÁKOVÁ, A.: *Demografie (nejen) pro demografy*, Praha: Sociologické nakladatelství, 1993, 1. vyd. ISBN 80-901424-2-7
- SCHOLZOVÁ, L.: *Základy demografie*, České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1996, 1. vyd. ISBN 80-7040-194-X
- ŠAŠEK, M.: *Vývojové tendence sídelní struktury Severočeského kraje*, Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 1997, 1. vyd. ISBN 80-7044-169-0
- cepin.cz/cze/prednaska, 2006
- fse.ujep.cz, 2007
- www.mpsv.cz/cs, 2006
- www.czso.cz, 2006

7. Seznam příloh

- Příloha 1: Vývoj porodnosti a plodnosti v Královéhradeckém kraji
- Příloha 2: Vývoj porodnosti a plodnosti v Jihočeském kraji
- Příloha 3: Vývoj porodnosti a plodnosti v Jihomoravském kraji
- Příloha 4: Vývoj porodnosti a plodnosti v Karlovarském kraji
- Příloha 5: Vývoj porodnosti a plodnosti v Libereckém kraji
- Příloha 6: Vývoj porodnosti a plodnosti v Moravskoslezském kraji
- Příloha 7: Vývoj porodnosti a plodnosti v Olomouckém kraji
- Příloha 8: Vývoj porodnosti a plodnosti v Pardubickém kraji
- Příloha 9: Vývoj porodnosti a plodnosti v Hlavním městě Praze
- Příloha 10: Vývoj porodnosti a plodnosti v Plzeňském kraji
- Příloha 11: Vývoj porodnosti a plodnosti v Středočeském kraji
- Příloha 12: Vývoj porodnosti a plodnosti v Ústeckém kraji
- Příloha 13: Vývoj porodnosti a plodnosti v kraji Vysočina
- Příloha 14: Vývoj porodnosti a plodnosti v Zlínském kraji

Příloha 1: Vývoj porodnosti a plodnosti v Královéhradeckém kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	5 248	5 038	5 037	5 003	4 981	4 977	4 967	4 964	5 112
z toho mrtvě	18	19	16	14	15	8	13	18	19
Živě narození celkem	5 230	5 019	5 021	4 989	4 966	4 969	4 954	4 946	5 093
v tom podle pohlaví:									
muži	2 756	2 584	2 631	2 654	2 567	2 576	2 549	2 553	2 617
ženy	2 474	2 435	2 390	2 335	2 399	2 393	2 405	2 393	2 476
v tom podle pořadí dítěte:									
první	2 360	2 330	2 279	2 334	2 274	2 360	2 372	2 256	2 339
druhé	2 079	1 976	2 005	1 968	1 943	1 896	1 872	1 939	1 998
třetí	570	492	525	479	535	509	496	521	554
čtvrté a další	221	221	212	208	214	204	214	230	202
v tom podle věku matky:									
- 14	1	2	-	-	1	1	-	-	-
15 - 19	573	454	344	329	270	229	214	198	174
20 - 24	2 362	2 165	2 136	1 941	1 797	1 481	1 357	1 191	1 053
25 - 29	1 420	1 534	1 582	1 765	1 887	2 214	2 203	2 219	2 297
30 - 34	641	635	697	688	729	772	850	987	1 187
35 - 39	207	189	212	231	241	234	291	313	325
40 +	26	40	50	35	41	38	39	38	57
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	519	539	560	629	647	712	806	828	1 062
vdané	4 498	4 275	4 221	4 101	4 044	4 000	3 869	3 832	3 713
rozvedené	188	186	228	242	259	243	263	275	296
ovdovělé	25	19	12	17	16	14	16	11	22
mimo manželství celkem	732	744	800	888	922	969	1 085	1 114	1 380
v % z živě narozených	14,0	14,8	15,9	17,8	18,6	19,5	21,9	22,5	27,1
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	1 211	1 166	1 124	1 064	1 005	946	845	801	650
v % z živě narozených v manželství	23,2	23,2	22,4	21,3	20,2	19,0	17,1	16,2	12,8
Živě narození do 2500 g	260	232	251	263	281	250	271	268	297
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	25,2	25,5	26,0	26,2	26,5	26,9	27,2	27,7	28,1
prvního dítěte	22,7	23,2	23,7	24,0	24,2	24,8	25,2	25,5	26,0
druhého dítěte	26,0	26,4	26,7	27,0	27,2	27,7	28,0	28,4	29,0
třetího dítěte	30,3	30,1	30,3	30,5	31,0	31,0	31,4	31,5	31,8
Počet porodů dvojčat	49	60	71	90	98	86	82	83	101
trojčat	3	3	2	2	4	1	1	-	-
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Úhrnná plodnost	1,308	1,238	1,223	1,202	1,185	1,179	1,175	1,177	1,216

Příloha 2: Vývoj porodnosti a plodnosti v Jihočeském kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	6 055	5 571	5 670	5 636	5 626	5 673	5 570	5 747	5 760
z toho mrtvě	15	18	21	24	18	23	16	14	24
Živě narození celkem	6 040	5 553	5 649	5 612	5 608	5 650	5 554	5 733	5 736
v tom podle pohlaví:									
muži	3 127	2 845	2 897	2 885	2 939	2 905	2 848	2 989	2 911
ženy	2 913	2 708	2 752	2 727	2 669	2 745	2 706	2 744	2 825
v tom podle pořadí dítěte:									
první	2 760	2 481	2 623	2 589	2 622	2 663	2 638	2 743	2 731
druhé	2 410	2 247	2 214	2 257	2 184	2 205	2 160	2 129	2 143
třetí	622	563	577	584	589	572	559	668	627
čtvrté a další	248	262	235	182	213	210	197	193	235
v tom podle věku matky:									
- 14	1	1	-	1	-	1	3	1	-
15 - 19	638	490	393	351	307	238	200	225	185
20 - 24	2 767	2 408	2 455	2 252	2 029	1 818	1 603	1 394	1 198
25 - 29	1 732	1 698	1 898	2 017	2 163	2 380	2 488	2 633	2 688
30 - 34	664	713	663	733	799	900	935	1 087	1 267
35 - 39	204	210	200	211	276	271	278	338	356
40 +	34	33	40	47	34	42	47	55	42
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	530	522	583	643	683	736	784	910	1 079
vdané	5 263	4 788	4 812	4 692	4 624	4 633	4 508	4 480	4 237
rozvedené	231	228	233	258	281	267	244	325	402
ovdovělé	16	15	21	19	20	14	18	18	18
mimo manželství celkem	777	765	837	920	984	1 017	1 046	1 253	1 499
v % z živě narozených	12,9	13,8	14,8	16,4	17,5	18,0	18,8	21,9	26,1
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	1 402	1 244	1 283	1 199	1 133	1 036	1 041	1 011	830
v % z živě narozených v manželství	23,2	22,4	22,7	21,4	20,2	18,3	18,7	17,6	14,5
Živě narození do 2500 g	329	304	336	298	363	348	391	403	439
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	25,1	25,6	25,7	26,0	26,4	26,9	27,1	27,6	28,0
prvního dítěte	22,8	23,1	23,5	23,9	24,3	24,9	25,2	25,5	26,0
druhého dítěte	25,8	26,3	26,4	26,8	27,2	27,7	28,0	28,4	28,8
třetího dítěte	29,7	30,1	29,8	30,4	30,4	30,6	31,2	31,6	31,7
Počet porodů dvojčat	71	66	83	92	84	90	128	109	116
trojčat	1	2	4	2	3	-	-	-	-
čtyřčat	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Úhrnná plodnost	1,311	1,192	1,189	1,168	1,159	1,162	1,135	1,175	1,172

Příloha 3: Vývoj porodnosti a plodnosti v Jihomoravském kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	10 418	9 870	9 782	9 804	9 630	9 642	9 703	10 164	10 097
z toho mrtvě	31	32	34	25	31	25	18	33	25
Živě narození celkem	10 387	9 838	9 748	9 779	9 599	9 617	9 685	10 131	10 072
v tom podle pohlaví:									
muži	5 220	5 075	4 991	5 006	5 014	4 934	4 956	5 204	5 182
ženy	5 167	4 763	4 757	4 773	4 585	4 683	4 729	4 927	4 890
v tom podle pořadí dítěte:									
první	4 958	4 597	4 595	4 478	4 593	4 660	4 682	4 993	4 855
druhé	3 923	3 854	3 736	3 855	3 711	3 653	3 648	3 752	3 853
třetí	1 064	962	998	1 025	904	928	979	1 001	986
čtvrté a další	442	425	419	421	391	376	376	385	378
v tom podle věku matky:									
- 14	1	2	-	-	1	2	2	3	2
15 - 19	1 179	827	685	589	527	413	360	337	301
20 - 24	4 561	4 254	4 115	3 814	3 444	3 082	2 626	2 408	2 046
25 - 29	2 944	2 999	3 116	3 412	3 723	3 990	4 292	4 672	4 709
30 - 34	1 225	1 247	1 361	1 434	1 405	1 540	1 756	1 989	2 252
35 - 39	403	432	399	443	412	520	565	614	645
40 +	74	77	72	87	87	70	84	108	117
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	942	933	1 008	1 026	1 187	1 205	1 359	1 563	1 802
vdané	9 131	8 538	8 370	8 391	8 068	8 009	7 890	8 103	7 716
rozvedené	282	343	336	337	323	383	412	437	533
ovdovělé	32	24	34	25	21	20	24	28	21
mimo manželství celkem	1 256	1 300	1 378	1 388	1 531	1 608	1 795	2 028	2 356
v % z živě narozených	12,1	13,2	14,1	14,2	15,9	16,7	18,5	20,0	23,4
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	2 652	2 279	2 210	2 040	1 855	1 848	1 737	1 640	1 340
v % z živě narozených v manželství	25,5	23,2	22,7	20,9	19,3	19,2	17,9	16,2	13,3
Živě narození do 2500 g	506	490	498	482	497	488	525	615	599
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	25,2	25,7	25,9	26,3	26,5	26,9	27,3	27,7	28,1
prvního dítěte	22,9	23,4	23,8	24,1	24,5	25,0	25,4	25,9	26,3
druhého dítěte	26,1	26,4	26,6	27,1	27,3	27,7	28,2	28,5	28,9
třetího dítěte	30,0	30,2	30,2	30,5	30,5	30,8	31,2	31,7	31,9
Počet porodů dvojčat	89	102	104	136	125	121	124	169	171
trojčat	-	3	5	4	1	3	1	4	3
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Úhrnná plodnost	1,258	1,176	1,148	1,138	1,100	1,092	1,107	1,153	1,142

Příloha 4. Vývoj porodnosti a plodnosti v Karlovarském kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	3 091	2 778	2 824	2 937	2 790	2 907	2 926	2 957	2 898
z toho mrtvě	10	22	13	12	13	7	6	8	11
Živě narození celkem	3 081	2 756	2 811	2 925	2 777	2 900	2 920	2 949	2 887
v tom podle pohlaví:									
muži	1 576	1 409	1 452	1 546	1 404	1 486	1 491	1 522	1 523
ženy	1 505	1 347	1 359	1 379	1 373	1 414	1 429	1 427	1 364
v tom podle pořadí dítěte:									
první	1 432	1 243	1 328	1 360	1 374	1 443	1 385	1 416	1 394
druhé	1 073	1 004	987	1 058	938	965	1 039	988	1 021
třetí	350	314	333	327	292	321	331	321	307
čtvrté a další	226	195	163	180	173	171	165	224	165
v tom podle věku matky:									
- 14	2	2	1	-	1	-	3	1	1
15 - 19	495	326	286	256	239	227	213	190	220
20 - 24	1 230	1 127	1 171	1 169	1 008	975	860	789	665
25 - 29	836	770	812	912	955	1 067	1 171	1 202	1 187
30 - 34	362	392	397	439	425	454	515	570	610
35 - 39	130	106	117	129	129	155	137	163	177
40 +	26	33	27	20	20	22	21	34	27
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	760	748	743	853	857	988	979	1 054	1 133
vdané	2 087	1 783	1 828	1 863	1 707	1 698	1 713	1 653	1 534
rozvedené	217	208	223	199	204	205	219	232	211
ovdovělé	17	17	17	10	9	9	9	10	9
mimo manželství celkem	994	973	983	1 062	1 070	1 202	1 207	1 296	1 353
v % z živě narozených	32,3	35,3	35,0	36,3	38,5	41,4	41,3	43,9	46,9
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	599	470	501	465	424	368	375	356	262
v % z živě narozených v manželství	19,4	17,1	17,8	15,9	15,3	12,7	12,8	12,1	9,1
Živě narození do 2500 g	210	183	173	192	177	238	196	227	238
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	25,0	25,5	25,6	25,9	26,2	26,4	26,8	27,2	27,4
prvního dítěte	22,3	22,9	23,1	23,6	23,9	24,1	24,6	24,9	25,2
druhého dítěte	26,0	26,2	26,6	26,9	27,5	27,9	27,8	28,2	28,6
třetího dítěte	29,2	29,8	29,6	29,4	29,7	29,8	30,4	31,0	30,9
Počet porodů dvojčat	25	25	24	45	32	35	35	37	41
trojčat	1	-	-	-	-	2	-	1	-
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Úhrnná plodnost	1,322	1,170	1,181	1,216	1,153	1,202	1,216	1,232	1,214

Příloha 5: Vývoj porodnosti a plodnosti v Libereckém kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	4 182	4 050	3 959	3 991	3 982	4 099	4 028	4 148	4 055
z toho mrtvě	16	11	8	16	17	9	15	16	10
Živě narození celkem	4 166	4 039	3 951	3 975	3 965	4 090	4 013	4 132	4 045
v tom podle pohlaví:									
muži	2 163	2 106	1 993	2 024	2 034	2 134	2 067	2 119	2 074
ženy	2 003	1 933	1 958	1 951	1 931	1 956	1 946	2 013	1 971
v tom podle pořadí dítěte:									
první	1 910	1 938	1 877	1 902	1 897	1 990	1 868	1 959	1 924
druhé	1 573	1 449	1 472	1 478	1 434	1 478	1 531	1 519	1 507
třetí	464	441	404	407	418	435	411	458	422
čtvrté a další	219	211	198	188	216	187	203	196	192
v tom podle věku matky:									
- 14	1	1	1	1	1	1	-	2	2
15 - 19	496	391	331	321	268	248	201	208	201
20 - 24	1 883	1 772	1 675	1 586	1 403	1 378	1 114	1 036	893
25 - 29	1 113	1 146	1 249	1 319	1 526	1 619	1 742	1 776	1 763
30 - 34	489	517	511	561	578	629	727	817	892
35 - 39	153	183	159	153	167	184	193	258	255
40 +	31	29	25	34	22	31	36	35	39
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	699	654	728	765	809	909	890	1 017	1 072
vdané	3 210	3 134	2 995	2 953	2 879	2 919	2 847	2 814	2 658
rozvedené	240	229	213	238	261	243	259	285	301
ovdovělé	17	22	15	19	16	19	17	16	14
mimo manželství celkem	956	905	956	1 022	1 086	1 171	1 166	1 318	1 387
v % z živě narozených	22,9	22,4	24,2	25,7	27,4	28,6	29,1	31,9	34,3
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	872	885	790	794	696	711	641	595	513
v % z živě narozených v manželství	20,9	21,9	20,0	20,0	17,6	17,4	16,0	14,4	12,7
Živě narození do 2500 g	285	246	237	265	271	260	258	298	301
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	25,1	25,5	25,7	26,0	26,3	26,5	27,1	27,5	27,8
prvního dítěte	22,6	23,1	23,4	23,7	24,2	24,4	25,0	25,4	25,9
druhého dítěte	25,9	26,4	26,6	26,9	27,1	27,6	27,9	28,3	28,7
třetího dítěte	29,3	30,2	29,9	30,0	30,2	30,3	30,9	31,2	31,2
Počet porodů dvojčat	54	52	45	58	88	64	63	52	50
trojčat	1	1	-	-	2	-	-	2	-
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Úhrnná plodnost	1,290	1,230	1,188	1,182	1,169	1,200	1,184	1,224	1,197

Příloha 6: Vývoj porodnosti a plodnosti v Moravskoslezském kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	4 182	4 050	3 959	3 991	3 982	4 099	4 028	4 148	4 055
z toho mrtvě	16	11	8	16	17	9	15	16	10
Živě narození celkem	4 166	4 039	3 951	3 975	3 965	4 090	4 013	4 132	4 045
v tom podle pohlaví:									
muži	2 163	2 106	1 993	2 024	2 034	2 134	2 067	2 119	2 074
ženy	2 003	1 933	1 958	1 951	1 931	1 956	1 946	2 013	1 971
v tom podle pořadí dítěte:									
první	1 910	1 938	1 877	1 902	1 897	1 990	1 868	1 959	1 924
druhé	1 573	1 449	1 472	1 478	1 434	1 478	1 531	1 519	1 507
třetí	464	441	404	407	418	435	411	458	422
čtvrté a další	219	211	198	188	216	187	203	196	192
v tom podle věku matky:									
- 14	1	1	1	1	1	1	-	2	2
15 - 19	496	391	331	321	268	248	201	208	201
20 - 24	1 883	1 772	1 675	1 586	1 403	1 378	1 114	1 036	893
25 - 29	1 113	1 146	1 249	1 319	1 526	1 619	1 742	1 776	1 763
30 - 34	489	517	511	561	578	629	727	817	892
35 - 39	153	183	159	153	167	184	193	258	255
40 +	31	29	25	34	22	31	36	35	39
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	699	654	728	765	809	909	890	1 017	1 072
vdané	3 210	3 134	2 995	2 953	2 879	2 919	2 847	2 814	2 658
rozvedené	240	229	213	238	261	243	259	285	301
ovdovělé	17	22	15	19	16	19	17	16	14
mimo manželství celkem	956	905	956	1 022	1 086	1 171	1 166	1 318	1 387
v % z živě narozených	22,9	22,4	24,2	25,7	27,4	28,6	29,1	31,9	34,3
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	872	885	790	794	696	711	641	595	513
v % z živě narozených v manželství	20,9	21,9	20,0	20,0	17,6	17,4	16,0	14,4	12,7
Živě narození do 2500 g	285	246	237	265	271	260	258	298	301
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	25,1	25,5	25,7	26,0	26,3	26,5	27,1	27,5	27,8
prvního dítěte	22,6	23,1	23,4	23,7	24,2	24,4	25,0	25,4	25,9
druhého dítěte	25,9	26,4	26,6	26,9	27,1	27,6	27,9	28,3	28,7
třetího dítěte	29,3	30,2	29,9	30,0	30,2	30,3	30,9	31,2	31,2
Počet porodů dvojčat	54	52	45	58	88	64	63	52	50
trojčat	1	1	-	-	2	-	-	2	-
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Úhrnná plodnost	1,290	1,230	1,188	1,182	1,169	1,200	1,184	1,224	1,197

Příloha 7: Vývoj porodnosti a plodnosti v Olomouckém kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	6 002	5 701	5 759	5 711	5 670	5 563	5 769	5 728	5 880
z toho mrtvě	10	22	17	16	21	11	13	15	15
Živě narození celkem	5 992	5 679	5 742	5 695	5 649	5 552	5 756	5 713	5 865
v tom podle pohlaví:									
muži	3 029	2 875	2 953	2 986	2 889	2 905	2 928	2 960	3 008
ženy	2 963	2 804	2 789	2 709	2 760	2 647	2 828	2 753	2 857
v tom podle pořadí dítěte:									
první	2 640	2 571	2 669	2 716	2 761	2 579	2 695	2 676	2 771
druhé	2 368	2 214	2 238	2 123	2 076	2 140	2 235	2 158	2 188
třetí	693	603	569	590	571	582	583	596	653
čtvrté a další	291	291	266	266	241	251	243	283	253
v tom podle věku matky:									
- 14	-	-	1	-	1	1	2	-	2
15 - 19	638	524	397	378	387	262	228	220	201
20 - 24	2 728	2 569	2 559	2 376	2 132	1 832	1 685	1 471	1 244
25 - 29	1 625	1 619	1 839	1 956	2 107	2 293	2 578	2 582	2 770
30 - 34	745	679	683	716	746	831	934	1 034	1 232
35 - 39	210	248	227	233	233	290	277	348	349
40 +	46	40	36	36	43	43	52	58	67
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	585	610	635	723	821	859	974	1 119	1 179
vdané	5 158	4 868	4 886	4 722	4 569	4 421	4 464	4 278	4 315
rozvedené	222	186	204	231	244	261	304	296	350
ovdovělé	27	15	17	19	15	11	14	20	21
mimo manželství celkem	834	811	856	973	1 080	1 131	1 292	1 435	1 550
v % z živě narozených	13,9	14,3	14,9	17,1	19,1	20,4	22,4	25,1	26,4
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	1 351	1 222	1 190	1 180	1 091	957	927	832	761
v % z živě narozených v manželství	22,5	21,5	20,7	20,7	19,3	17,2	16,1	14,6	13,0
Živě narození do 2500 g	312	281	309	279	283	266	319	342	327
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	25,2	25,4	25,7	25,9	26,1	26,7	27,0	27,5	27,9
prvního dítěte	22,7	23,0	23,4	23,8	24,1	24,6	25,2	25,5	26,1
druhého dítěte	25,9	26,1	26,4	26,7	26,9	27,5	27,7	28,1	28,6
třetího dítěte	29,6	30,0	30,2	30,1	30,4	30,7	30,9	31,5	31,5
Počet porodů dvojčat	61	63	81	67	64	79	93	91	93
trojčat	2	3	4	-	1	2	2	3	1
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Úhrnná plodnost	1,253	1,166	1,161	1,136	1,116	1,091	1,130	1,127	1,155

Příloha 8: Vývoj porodnosti a plodnosti v Pardubickém kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	4 986	4 665	4 794	4 766	4 766	4 624	4 481	4 662	4 655
z toho mrtvě	18	17	11	19	19	11	15	9	10
Živě narození celkem	4 968	4 648	4 783	4 747	4 747	4 613	4 466	4 653	4 645
v tom podle pohlaví:									
muži	2 606	2 433	2 465	2 447	2 416	2 390	2 270	2 464	2 411
ženy	2 362	2 215	2 318	2 300	2 331	2 223	2 196	2 189	2 234
v tom podle pořadí dítěte:									
první	2 216	2 099	2 142	2 123	2 186	2 073	2 023	2 164	2 168
druhé	1 958	1 807	1 868	1 901	1 841	1 764	1 746	1 767	1 749
třetí	553	527	546	506	489	538	480	517	509
čtvrté a další	241	215	227	217	231	238	217	205	219
v tom podle věku matky:									
- 14	-	1	1	-	-	-	-	-	1
15 - 19	539	393	339	312	237	203	168	142	150
20 - 24	2 291	2 115	2 054	1 950	1 807	1 581	1 257	1 244	974
25 - 29	1 353	1 379	1 525	1 644	1 816	1 884	2 034	2 096	2 219
30 - 34	548	554	623	611	653	679	739	873	984
35 - 39	197	174	200	197	207	229	227	262	252
40 +	40	32	41	33	27	37	41	36	65
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	379	364	412	439	533	523	565	701	816
vdané	4 434	4 127	4 183	4 123	4 018	3 853	3 673	3 695	3 538
rozvedené	146	144	175	171	177	220	222	237	276
ovdovělé	9	13	13	14	19	17	6	20	15
mimo manželství celkem	534	521	600	624	729	760	793	958	1 107
v % z živě narozených	10,7	11,2	12,5	13,1	15,4	16,5	17,8	20,6	23,8
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	1 153	1 081	1 078	1 028	930	874	776	788	615
v % z živě narozených v manželství	23,2	23,3	22,5	21,7	19,6	18,9	17,4	16,9	13,2
Živě narození do 2500 g	286	213	229	278	268	266	244	261	302
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	25,1	25,4	25,8	26,0	26,3	26,7	27,2	27,4	27,9
prvního dítěte	22,6	23,0	23,4	23,7	24,1	24,4	25,0	25,5	25,9
druhého dítěte	25,7	26,0	26,5	26,6	27,1	27,3	27,8	28,2	28,5
třetího dítěte	29,7	29,9	30,2	30,4	30,1	30,7	30,9	31,0	31,8
Počet porodů dvojčat	65	61	66	87	74	69	65	68	79
trojčat	-	1	2	3	2	2	-	1	1
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Úhrnná plodnost	1,335	1,231	1,252	1,222	1,211	1,170	1,131	1,179	1,176

Příloha 9: Vývoj porodnosti a plodnosti v Hlavním městě Praze

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	9 498	8 869	8 988	9 054	9 088	9 472	9 703	9 718	10 080
z toho mrtvě	28	27	21	28	31	19	22	28	23
Živě narození celkem	9 470	8 842	8 967	9 026	9 057	9 453	9 681	9 690	10 057
v tom podle pohlaví:									
muži	4 910	4 505	4 618	4 686	4 643	4 786	5 010	4 980	5 217
ženy	4 560	4 337	4 349	4 340	4 414	4 667	4 671	4 710	4 840
v tom podle pořadí dítěte:									
první	4 709	4 455	4 599	4 787	4 804	5 075	5 066	5 331	5 590
druhé	3 668	3 380	3 381	3 270	3 277	3 354	3 559	3 363	3 461
třetí	825	761	752	764	730	778	800	749	780
čtvrté a další	268	246	235	205	246	246	256	247	226
v tom podle věku matky:									
- 14	-	3	1	1	-	2	-	1	1
15 - 19	567	433	376	308	281	250	174	177	210
20 - 24	2 967	2 720	2 536	2 404	2 040	1 849	1 532	1 359	1 241
25 - 29	3 373	3 138	3 301	3 481	3 704	4 051	4 255	4 300	4 227
30 - 34	1 880	1 888	1 999	2 037	2 163	2 291	2 629	2 775	3 197
35 - 39	555	554	653	686	740	861	933	916	999
40 +	128	106	101	109	129	149	158	162	182
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	1 096	1 159	1 153	1 222	1 368	1 490	1 681	1 714	1 987
vdané	7 920	7 221	7 358	7 313	7 180	7 454	7 476	7 404	7 499
rozvedené	434	436	429	464	483	490	490	548	555
ovdovělé	20	26	27	27	26	19	34	24	16
mimo manželství celkem	1 550	1 621	1 609	1 713	1 877	1 999	2 205	2 286	2 558
v % z živě narozených	16,4	18,3	17,9	19,0	20,7	21,1	22,8	23,6	25,4
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	1 979	1 746	1 766	1 713	1 505	1 606	1 405	1 396	1 281
v % z živě narozených v manželství	20,9	19,7	19,7	19,0	16,6	17,0	14,5	14,4	12,7
Živě narození do 2500 g	540	509	581	594	612	576	609	590	646
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	27,1	27,3	27,7	27,9	28,3	28,6	29,1	29,3	29,6
prvního dítěte	25,1	25,4	25,9	26,3	26,7	27,0	27,5	27,9	28,2
druhého dítěte	28,3	28,5	28,8	29,0	29,4	29,6	30,1	30,2	30,8
třetího dítěte	31,0	31,5	31,9	32,0	32,0	32,8	33,0	33,0	33,2
Počet porodů dvojčat	127	125	168	190	206	175	216	182	170
trojčat	3	-	5	-	4	2	3	-	-
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Úhrnná plodnost	1,145	1,054	1,056	1,049	1,042	1,073	1,098	1,082	1,102

Příloha 10: Vývoj porodnosti a plodnosti v Plzeňském kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	4 993	4 742	4 631	4 709	4 676	4 903	4 788	4 905	4 952
z toho mrtvě	18	10	15	16	19	16	14	19	18
Živě narození celkem	4 975	4 732	4 616	4 693	4 657	4 887	4 774	4 886	4 934
v tom podle pohlaví:									
muži	2 573	2 411	2 374	2 398	2 411	2 517	2 363	2 519	2 528
ženy	2 402	2 321	2 242	2 295	2 246	2 370	2 411	2 367	2 406
v tom podle pořadí dítěte:									
první	2 325	2 246	2 277	2 309	2 295	2 455	2 376	2 459	2 437
druhé	1 940	1 886	1 764	1 764	1 763	1 805	1 795	1 806	1 874
třetí	507	425	401	442	420	448	441	417	443
čtvrté a další	203	175	174	178	179	179	162	204	180
v tom podle věku matky:									
- 14	2	1	2	-	2	1	-	1	-
15 - 19	567	436	401	302	276	254	193	195	211
20 - 24	2 256	2 186	1 999	1 964	1 723	1 634	1 386	1 250	1 120
25 - 29	1 393	1 381	1 440	1 608	1 801	2 020	2 092	2 242	2 263
30 - 34	566	561	581	631	626	709	832	884	993
35 - 39	158	136	165	169	197	239	228	268	300
40 +	33	31	28	19	32	30	43	46	47
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	520	540	594	676	678	749	848	889	1 105
vdané	4 245	3 973	3 810	3 781	3 759	3 879	3 671	3 688	3 486
rozvedené	202	205	189	215	209	250	242	294	326
ovdovělé	8	14	23	21	11	9	13	15	17
mimo manželství celkem	730	759	806	912	898	1 008	1 103	1 198	1 448
v % z živě narozených	14,7	16,0	17,5	19,4	19,3	20,6	23,1	24,5	29,3
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	1 173	1 078	1 078	984	936	965	822	799	658
v % z živě narozených v manželství	23,6	22,8	23,4	21,0	20,1	19,7	17,2	16,4	13,3
Živě narození do 2500 g	267	261	244	310	276	302	284	299	361
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	25,1	25,2	25,6	25,9	26,3	26,5	27,1	27,4	27,7
prvního dítěte	22,7	23,1	23,5	24,0	24,2	24,7	25,2	25,5	25,9
druhého dítěte	26,0	26,1	26,7	26,8	27,2	27,5	28,1	28,3	28,7
třetího dítěte	30,1	30,1	30,0	30,2	30,6	30,4	31,2	31,3	31,7
Počet porodů dvojčat	49	40	55	80	78	69	80	80	80
trojčat	-	-	1	1	1	1	-	1	2
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Úhrnná plodnost	1,242	1,157	1,117	1,122	1,104	1,152	1,129	1,154	1,163

Příloha 11: Vývoj porodnosti a plodnosti v Středočeském kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	10 084	9 423	9 684	9 553	9 555	9 962	10 067	10 511	10 671
z toho mrtvě	40	37	37	24	31	26	32	28	38
Živě narození celkem	10 044	9 386	9 647	9 529	9 524	9 936	10 035	10 483	10 633
v tom podle pohlaví:									
muži	5 101	4 908	4 885	4 928	4 743	5 184	5 250	5 379	5 478
ženy	4 943	4 478	4 762	4 601	4 781	4 752	4 785	5 104	5 155
v tom podle pořadí dítěte:									
první	4 717	4 457	4 605	4 605	4 610	4 761	4 794	5 001	5 184
druhé	3 949	3 601	3 738	3 659	3 666	3 783	3 822	4 043	4 051
třetí	975	915	939	874	911	991	1 032	1 057	1 017
čtvrté a další	403	413	365	391	337	401	387	382	381
v tom podle věku matky:									
- 14	-	2	1	-	1	1	2	3	3
15 - 19	1 155	897	721	613	523	425	364	390	356
20 - 24	4 617	4 217	4 203	3 922	3 509	3 136	2 786	2 517	2 236
25 - 29	2 781	2 739	3 083	3 267	3 678	4 241	4 485	4 740	4 929
30 - 34	1 074	1 113	1 215	1 281	1 346	1 574	1 780	2 105	2 408
35 - 39	345	356	359	368	406	490	524	641	599
40 +	72	62	65	78	61	69	94	87	102
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	933	969	1 087	1 125	1 191	1 375	1 542	1 716	2 030
vdané	8 740	8 034	8 142	7 994	7 872	8 052	7 959	8 150	7 912
rozvedené	332	352	383	361	434	475	512	590	656
ovdovělé	39	31	35	49	27	34	22	27	35
mimo manželství celkem	1 304	1 352	1 505	1 535	1 652	1 884	2 076	2 333	2 721
v % z živě narozených	13,0	14,4	15,6	16,1	17,3	19,0	20,7	22,3	25,6
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	2 469	2 224	2 221	2 096	1 949	1 825	1 757	1 688	1 459
v % z živě narozených v manželství	24,6	23,7	23,0	22,0	20,5	18,4	17,5	16,1	13,7
Živě narození do 2500 g	568	537	550	602	550	609	648	624	696
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	25,0	25,4	25,7	26,0	26,3	26,9	27,2	27,7	28,0
prvního dítěte	22,6	23,1	23,5	24,0	24,4	24,9	25,3	25,7	26,2
druhého dítěte	26,0	26,2	26,6	26,9	27,3	27,7	28,0	28,5	28,9
třetího dítěte	29,9	30,1	30,1	30,3	30,5	30,8	31,2	31,7	31,6
Počet porodů dvojčat	116	121	119	168	160	190	192	175	189
trojčat	4	3	4	5	1	5	-	-	2
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Úhrnná plodnost	1,277	1,175	1,187	1,153	1,133	1,168	1,160	1,203	1,205

Příloha 12: Vývoj porodnosti a plodnosti v Ústeckém kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	8 231	7 812	7 814	7 959	7 774	8 046	7 932	8 205	8 375
z toho mrtvě	32	31	29	20	27	43	27	19	31
Živě narození celkem	8 199	7 781	7 785	7 939	7 747	8 003	7 905	8 186	8 344
v tom podle pohlaví:									
muži	4 196	3 940	3 996	4 058	3 959	4 153	4 064	4 244	4 306
ženy	4 003	3 841	3 789	3 881	3 788	3 850	3 841	3 942	4 038
v tom podle pořadí dítěte:									
první	3 850	3 660	3 728	3 779	3 744	3 833	3 765	3 802	3 935
druhé	2 868	2 784	2 739	2 851	2 720	2 800	2 791	2 967	3 005
třetí	873	810	792	794	781	822	835	875	905
čtvrté a další	608	527	526	515	502	548	514	542	499
v tom podle věku matky:									
- 14	2	7	5	1	2	4	2	6	8
15 - 19	1 243	998	912	809	733	689	572	597	598
20 - 24	3 635	3 553	3 363	3 265	2 989	2 767	2 472	2 305	2 186
25 - 29	2 113	2 001	2 308	2 518	2 647	2 984	3 189	3 324	3 423
30 - 34	877	915	876	971	1 008	1 138	1 214	1 414	1 599
35 - 39	275	249	269	320	307	365	401	467	469
40 +	54	58	52	55	61	56	55	73	61
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	1 782	1 931	1 989	2 196	2 342	2 530	2 594	2 835	3 168
vdané	5 876	5 321	5 264	5 177	4 925	4 882	4 744	4 739	4 537
rozvedené	503	507	491	540	452	556	532	581	612
ovdovělé	38	22	41	26	28	35	35	31	27
mimo manželství celkem	2 323	2 460	2 521	2 762	2 822	3 121	3 161	3 447	3 807
v % z živě narozených	28,3	31,6	32,4	34,8	36,4	39,0	40,0	42,1	45,6
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	1 711	1 545	1 500	1 351	1 196	1 127	1 042	1 002	818
v % z živě narozených v manželství	20,9	19,9	19,3	17,0	15,4	14,1	13,2	12,2	9,8
Živě narození do 2500 g	605	521	565	623	535	594	546	605	645
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	24,7	24,9	25,2	25,6	25,8	26,2	26,6	26,9	27,1
prvního dítěte	22,2	22,4	22,8	23,4	23,6	23,9	24,4	24,6	25,0
druhého dítěte	25,5	25,8	26,2	26,5	26,8	27,2	27,5	27,9	28,2
třetího dítěte	28,9	28,9	28,9	29,1	29,4	30,0	30,3	30,8	30,5
Počet porodů dvojčat	87	73	101	128	126	113	120	128	122
trojčat	1	1	-	1	1	-	-	2	-
čtyřčat	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Úhrnná plodnost	1,303	1,216	1,205	1,217	1,178	1,219	1,220	1,272	1,298

Příloha 13: Vývoj porodnosti a plodnosti v kraji Vysočina

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	5 251	4 878	4 933	4 883	4 622	4 725	4 520	4 701	4 716
z toho mrtvě	14	16	14	20	14	14	11	10	6
Živě narození celkem	5 237	4 862	4 919	4 863	4 608	4 711	4 509	4 691	4 710
v tom podle pohlaví:									
muži	2 751	2 448	2 575	2 494	2 384	2 447	2 359	2 368	2 351
ženy	2 486	2 414	2 344	2 369	2 224	2 264	2 150	2 323	2 359
v tom podle pořadí dítěte:									
první	2 254	2 073	2 163	2 197	2 070	2 138	1 965	2 090	2 138
druhé	2 100	2 009	1 959	1 917	1 818	1 839	1 778	1 853	1 788
třetí	633	566	564	537	511	509	551	543	564
čtvrté a další	250	214	233	212	209	225	215	205	220
v tom podle věku matky:									
- 14	-	-	-	-	-	1	1	-	-
15 - 19	543	418	346	271	237	199	130	133	139
20 - 24	2 540	2 325	2 263	2 166	1 837	1 713	1 384	1 295	1 109
25 - 29	1 416	1 412	1 530	1 645	1 729	1 953	2 014	2 147	2 269
30 - 34	558	539	553	561	589	631	718	806	884
35 - 39	158	136	197	190	181	185	222	261	262
40 +	22	32	30	30	35	29	40	49	47
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	285	257	280	335	357	388	401	490	624
vdané	4 830	4 467	4 486	4 370	4 087	4 157	3 939	4 012	3 854
rozvedené	111	129	132	140	156	152	155	178	211
ovdovělé	11	9	21	18	8	14	14	11	21
mimo manželství celkem	407	395	433	493	521	554	570	679	856
v % z živě narozených	7,8	8,1	8,8	10,1	11,3	11,8	12,6	14,5	18,2
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	1 211	1 123	1 104	1 074	950	957	855	839	741
v % z živě narozených v manželství	23,1	23,1	22,4	22,1	20,6	20,3	19,0	17,9	15,7
Živě narození do 2500 g	176	215	225	255	210	219	247	244	306
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	24,9	25,2	25,6	25,8	26,1	26,4	27,1	27,4	27,7
prvního dítěte	22,5	22,8	23,4	23,7	24,1	24,4	25,0	25,4	25,7
druhého dítěte	25,3	25,7	25,9	26,3	26,6	26,9	27,5	27,9	28,2
třetího dítěte	29,4	29,2	29,6	30,0	30,1	29,9	30,7	31,1	31,0
Počet porodů dvojčat	47	63	55	88	59	80	72	70	94
trojčat	-	-	-	-	1	-	1	-	-
čtyřčat	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Úhrnná plodnost	1,367	1,251	1,252	1,223	1,153	1,173	1,136	1,181	1,187

Příloha 14: Vývoj porodnosti a plodnosti v Zlínském kraji

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Narození celkem	5 655	5 259	5 154	5 185	5 222	5 303	5 189	5 203	5 155
z toho mrtvě	13	20	12	11	10	13	18	8	8
Živě narození celkem	5 642	5 239	5 142	5 174	5 212	5 290	5 171	5 195	5 147
v tom podle pohlaví:									
muži	2 876	2 652	2 666	2 632	2 690	2 797	2 619	2 677	2 669
ženy	2 766	2 587	2 476	2 542	2 522	2 493	2 552	2 518	2 478
v tom podle pořadí dítěte:									
první	2 557	2 398	2 347	2 438	2 482	2 526	2 403	2 480	2 392
druhé	2 244	2 058	2 064	1 972	2 012	2 050	2 068	1 993	2 001
třetí	620	550	549	533	530	524	503	540	558
čtvrté a další	221	233	182	231	188	190	197	182	196
v tom podle věku matky:									
- 14	-	-	1	-	1	-	-	-	-
15 - 19	466	359	334	258	242	151	145	130	141
20 - 24	2 522	2 347	2 124	2 084	1 958	1 756	1 476	1 223	1 038
25 - 29	1 662	1 629	1 733	1 816	1 997	2 265	2 327	2 471	2 397
30 - 34	747	654	685	737	710	796	894	1 043	1 140
35 - 39	206	202	220	245	253	283	287	288	357
40 +	39	48	45	34	51	39	42	40	74
v tom podle rodinného stavu matky:									
svobodné	293	328	312	336	410	458	517	592	692
vdané	5 200	4 778	4 680	4 678	4 641	4 649	4 432	4 412	4 209
rozvedené	140	122	141	145	145	166	206	178	228
ovdovělé	9	11	9	15	16	17	16	13	18
mimo manželství celkem	442	461	462	496	571	641	739	783	938
v % z živě narozených	7,8	8,8	9,0	9,6	11,0	12,1	14,3	15,1	18,2
v manželství 0 - 7 měsíců po sňatku	1 306	1 193	1 169	1 071	1 085	984	843	856	719
v % z živě narozených v manželství	23,1	22,8	22,7	20,7	20,8	18,6	16,3	16,5	14,0
Živě narození do 2500 g	261	293	230	252	298	267	263	296	337
Průměrný věk matky při narození dítěte celkem	25,5	25,7	26,0	26,3	26,5	26,9	27,3	27,7	28,2
prvního dítěte	23,1	23,3	23,7	24,1	24,3	25,0	25,4	25,8	26,2
druhého dítěte	26,2	26,5	26,8	26,9	27,3	27,6	28,0	28,5	28,9
třetího dítěte	30,4	30,2	30,6	30,8	30,9	31,2	31,0	31,5	32,1
Počet porodů dvojčat	60	55	53	70	68	73	71	86	100
trojčat	-	5	-	1	4	1	1	3	2
čtyřčat	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Úhrnná plodnost	1,283	1,171	1,136	1,126	1,121	1,127	1,114	1,118	1,113